

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

15 nci Birleşim

19 . 12 . 1974 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — Geçen tutanak özeti	359:360	5. — Tabii Üye Haydar Tunçkanat'ın, Kıbrıs Türk Otonom Yönetiminin ekonomik ve siyasi durumu hakkında gündem dışı demeci.	369:371
II. — Yoklama	360	6. — Çalışma Bakanı Turhan Esener'in, Almanya'da çalışan işçilerimizin son günlerdeki durumlarına dair Bursa Üyesi İhsan Sabri Çağlayangil'in bu Birleşim yapmış olduğu gündem dışı demecine cevabı.	371:373
III. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	360	7. — Ankara Üyesi Hıfzı Oğuz Bekata'nın, Türkiye Çimento Sanayinin içine girdiği bunalım ve bu bunalımdan kurtarıma çareleri hakkında gündem dışı demeci.	373
1. — Orman Bakanı Fikret Saatçioğlu'nun, 12 . 12 . 1974 tarihli 12 nci Birleşimde Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın. «Orman Köylüsünün durumu ve Orman Kadastro Komisyonlarının çalışmaları» konulu gündem dışı demecine cevabı.	360:361	8. — 4792, 506 ve 1479 sayılı kanunlarla Çalışma Bakanlığına verilmiş görev ve yetkilerinin Sosyal Güvenlik Bakanlığına intikal ettirilmesinin uygun görülmesi olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/563)	373
2. — Kayseri Üyesi Hüsni Dikeçligil'in, Üniversitelerimizde devam etmekte olan olaylar hakkında gündem dışı demeci.	361:365	9. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsni Dikeçligil'in, Ankara İmar Limited Şirketine dair Senato araştırması isteyen önergesi	374:378
3. — Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Hükümeti murakabe görevini yerine getirmesinde Başkanlığın tutumu hakkında gündem dışı demeci.	365:367		
4. — Bursa Üyesi İhsan Sabri Çağlayangil'in, Almanya'da çalışan işçilerimizin son günlerdeki durumlarına dair gündem dışı demeci.	367:369		

- IV. — Görüşülen işler
1. — Kütahya eski Milletvekili Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12.11.1969 tarih ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5872 sayılı İhsan Ünese'n'e ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/160) (S. Sayısı : 360) 378
2. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12.11.1969 tarihli ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5871 sayılı Şerife Önkal'a ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/163) (S. Sayısı : 361) 378
3. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12.11.1969 tarihli ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5875 sayılı Ayşe Dursun'a ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/162) (S. Sayısı : 362) 378
4. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarih ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5895 sayılı Bekir Sıtkı İzmirli'ye ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/161) (S. Sayısı : 363) 378
5. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5876 sayılı Mehmet Fuat Tanrıseven'e ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/159) (S. Sayısı : 364) 378
6. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 8 . 6 . 1972 tarih ve 128 sayılı haftalık karar cetvelindeki 15558 sayılı Aziz Ronabar'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/164) (S. Sayısı : 365) 378
7. — Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 10 . 5 . 1972 tarih ve 15561 sayılı kararı ile 12 . 6 . 1973 tarih ve 28, 20.6.1974 tarih ve 28 sayılı raporları (Cumhuriyet Senatosu 4/131) (S. Sayısı : 279'a 1 nci ek) 378
8. — Kütahya Milletvekili (eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5873 sayılı Şevket Bozkurt'a, 5878 sayılı Şefika Sertkan'a, 5879 sayılı Nuriye Karabulut'a, 5880 sayılı Fatma Hikmet Göymen'e, 5881 sayılı Özgül Ertunç'a, 5882 sayılı Mesut Tuğrul Oymak'a, 5883 sayılı Fatma Mücyyed Genç'e, 5884 sayılı Vedja Şen'e, 5885 sayılı Asiye Gündüz'e, 5886 sayılı Naciye Mutlu'ya, 5887 sayılı Neşet Eray'a, 5888 sayılı Şerife Azrak'a, 5889 sayılı Ahmet Acar'a, 5890 sayılı Şevkiye Sengelen'e, 5891 sayılı Feride Nezahat Anarman'a, 5892 sayılı Mecit Solmaz'a ve 5893 sayılı Asiye Ünsaldı'ya ait kararların Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Cumhuriyet Senatosu 4/135) (S. Sayısı : 314'e 1 nci ek) 378
9. — Ziya Müezzinoğlu'nun, (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 11 . 1970 tarih ve 15 sayılı Haftalık Karar cetvelindeki 1274 sayılı Tahir Şanlı'ya ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/169) (S. Sayısı: 377) 378
10. — Ali Rıza Uzuner'in (Eski Çalışma Bakanı) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 10 . 1 . 1972 tarih ve 34 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2510 sayılı Emine Şinik'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/168) (S. Sayısı : 378) 378:379
11. — İstanbul Milletvekili (Eski Milli Savunma Bakanı) İlhami Sancar'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 21.6.1973 tarih ve 159 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 19065 sayılı Bekir Şirin'e ait kararın tatbik

- edilmeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/166) (S. Sayısı : 379)
12. — Konya Milletvekili (Eski Tarım Bakanı) Bahri Dağdaş'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 19 . 6 . 1967 tarih ve 29 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2144 sayılı Mürüvet Gökşin'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/167) (S. Sayısı : 380)
13. — Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Orhan Süersan'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5894 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (C. Senatosu : (4/81 - 4/22) (S. Sayısı : 1574'e 2 nci ek)
14. — Kırklareli eski Milletvekili M. Orhan Türkkan'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 7 . 1967 tarihli ve 38 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2942 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (C. Senatosu : 4/80 - 4/23) (S. Sayısı : 1575'e 2 nci ek)
15. — Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5133 sayılı Pakize İzbul'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/197) (S. Sayısı : 383)
16. — Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5129 sayılı Lâtime Doğdu'ya ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/196) (S. Sayısı : 384)
17. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 887 sayılı Fatma Boy'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/195) (S. Sayısı : 385)
18. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 886 sayılı Fatma Ayla Ergun'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/194) (S. Sayısı : 386)
19. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 885 sayılı Gülayşe Kış'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/193) (S. Sayısı : 387)
20. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 884 sayılı Saniye Tokmak'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/192) (S. Sayısı : 388)
21. — Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 883 sa-

Sayfa

yılı Hicriye İker'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/191) (S. Sayısı : 389) 379

22. — Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 882 sayılı Hayriye Özaşkan'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/190) (S. Sayısı : 390) 380

23. — Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 881 sayılı Şerife As'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/189) (S. Sayısı : 391) 380

24. — Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 880 sayılı Zeynep Karataş'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/188) (S. Sayısı : 392) 380

25. — Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 879 sayılı Kudret Aydın'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/187) (S. Sayısı : 393) 380

Sayfa

26. — Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 878 sayılı Safiye Gençtürk'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/186) (S. Sayısı : 394) 380

27. — Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 877 sayılı Halide Nom'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/185) (S. Sayısı : 395) 380

28. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 875 sayılı Naciye İzgi'ye ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/184) (S. Sayısı : 396) 380

29. — Sait Naci Ergin'in (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 11 . 1970 tarih ve 15 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 1275 sayılı Muteber Alemdar'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/183) (S. Sayısı : 397) 380

30. — Sait Naci Ergin (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 27 . 3 . 1968 tarih ve 53 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4263 sayılı Gülhan Erkul vekili Avukat M. Salih Yurdakuler'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi

gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/182) (S. Sayısı : 398)

31. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 8 . 6 . 1972 tarih ve 128 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 15564 sayılı Kemal Derin'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma

Sayfa
380

Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/181) (S. Sayısı : 399)

Sayfa
380

32. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5106 sayılı Nuri Öner'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/199) (S. Sayısı : 402)

380:381

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Cumhurbaşkanınca S. Ü. Nihat Erim'in, Türkiye'nin dış politikası ve Amerika Birleşik Devletleri yardımının kesilmesine dair gündem dışı demecini Dışişleri Bakanı Malih Esenbel:

Tokat Üyesi Cevdet Aykan'ın, ilâç sorunu konusundaki gündem dışı demecini Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir cevaplandırdılar.

Cumhurbaşkanınca Seçilen Üyeler Grubu Başkanlığının, Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulmuş bulunan Araştırma Komisyonuna üye vermeleri imkânı bulunmadığına dair tezkeresi Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulmuş bulunan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi kabul olundu.

Cumhurbaşkanınca Seçilen Üyeler Grubu Başkanlığının, Dilekçe Karma Komisyonu üyeliğine aday gösterilmesi imkânı bulamadıklarına dair tezkeresi Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

25 . 5 . 1961 tarih ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 9 ncu maddesinin 9 ncu bendi ile 13 . 7 . 1965 tarih ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 8 nci maddesinin 2 nci fıkrasının ve 104 nci maddesinin yürürlükten kaldırılması hakkında kanun teklifinin öncelik ve ivedilikle görüşülmesi onaylanarak, maddeleri ve tüzü kabul olundu.

Dilekçe Karma Komisyonu üyeliğine; Ordu Üyesi Selâhattin Acar, Ağrı Üyesi Kasım Küfrevi, Diyarbakır Üyesi Azmi Erdoğan, Aydın Üyesi Halil Goral, Adana Üyesi Muslihittin Yılmaz Mete, Tabii Üye Muzaffer Yurdakuler seçildiler.

19 . 12 . 1974 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere Birleşime saat 18.13'te son verildi.

Başkan Kâtip
Başkanvekili Konya
Necip Mirkelâmoğlu Osman Nuri Canpolat

Kâtip
Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Hüsamettin Çelebi

SORULAR

Yazılı sorular

1. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Kadri Kaplan'ın, askerî tabip ihtiyacına dair yazılı soru önergesi, Millî Savunma Bakanlığına gönderilmiştir. (7/307)

2. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi M. Nuri Âdemoğlu'nun, şekere dair yazılı soru önergesi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına gönderilmiştir. (7/308)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili Necip Mirkelâmoğlu

KÂTİPLER : Osman Nuri Canpolat (Konya), Mehmet Çamlıca (Kastamonu)

II. — YOKLAMA

BAŞKAN — 15 nci Birleşim için yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır. 15 nci Birleşimi açıyorum.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Orman Bakanı Fikret Saatçioğlu'nun, 12 . 12 . 1974 tarihli 12 nci Birleşimde Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, «Orman Köylüsünün durumu ve Orman Kadastro komisyonlarının çalışmaları» konulu gündem dışı demecine cevabı.*

BAŞKAN — Sayın Orman Bakanı Fikret Saatçioğlu gündem dışı söz talep etmişlerdir.

Buyurunuz Sayın Fikret Saatçioğlu.

ORMAN BAKANI FİKRET SAATÇİOĞLU — Sayın Başkan, Yüce Senatonun sayın üyeleri;

Eskişehir Senatörü Sayın Ömer Ucuzal'ın, 12 . 12 . 1974 günü yapmış olduğu gündem dışı konuşma ile ilgili olarak kısa açıklamalar yapmak üzere huzurunuzda bulunmaktayım.

Sayın Senatör, «1974 yılında orman sahasında bir faaliyetin görülmediğine gün geçtikçe tanık olduklarını» ifade buyurmuşlardır. Bakanlığımıza bağlı dört genel müdürlük; orman koruması, yapacak ve yaka-

cak odun üretimi, orman yolları inşaatı, ağaçlandırma ve erozyonu kontrol, orman kereste fabrikalarında üretim, fabrika inşaatı ve teknolojik yenileme ve orman köylerinin kalkındırılması gibi çalışmaları, 1974 yılı içerisinde plân ve program gereğince sürdürmekte ve gereken ölçüde de bu işler gerçekleştirilmiş bulunmaktadır.

Sayın Senatör bu arada, «Orman içinde çalışan vatandaşlara verilen ücretin çok düşük olduğunu» ifade buyurmuşlardır. Orman işletmelerimizde işlerin yüzde 95'i iş aktine göre birim fiyatla, yüzde 5'i ise (Yol inşaatı ve ölçü işleri gibi işler) yevmiye ile gündelikle yapılmaktadır. Bu işlerde çalışan, halen İş Kanununa tabi olmayan sigortasız tarım işçilerimize, Kararname ile kabul edilen 33 lira asgari ücretin üzerinde yevmiye ödenmektedir. Kesme, tomruklama gibi istihsal işleriyle taşıma işlerinde ise, genellikle bu işler birim fiyatla yapılmakta olduğu için daha büyük ücretler ödenmesi imkânı mevcuttur.

Halk - orman ilişkilerinin düzenli yürütülmesi, üretimin zamanında ve programı içinde yapılması ve köylümüze emeğinin değerinin verilmesi amacıyla 1974 yılında, 1973 yılı fiili uygulamasına göre kesme, tomruklama ve sürütme işlerinde yüzde 27, kamyon nakliyatında yüzde 23 oranında zam yapılması prensibi kabul edilmiş ve bu zamlar 1974 yılı başından beri uygulanmış bulunmaktadır. Örneğin, istihşâlde Eskişehir Başmüdürlüğü mıntıkasında 1973 yılı ortalama metreküp istihşal fiyatı 18.10 TL. iken, halen % 27 zam ile 23,00 TL. olarak uygulanmaktadır. Tecrübelerimize göre bir işçi 8 saatte 2 metreküp istihşal yapabilmekte ve yevmiyesi de ortalama 46 TL. sına gelmektedir. Bu miktar, görüleceği gibi tarım işçileri için saptanan 33 TL. ücretin çok üstündedir.

Sürütmede : Yine aynı yörede; yani Eskişehir mıntıkasında 1 metreküp malın rampaya nakil fiyatı 1973'de 33 TL. iken, yapılan % 27 zam ile bu fiyat 41,90 TL. olmuştur. Tecrübelerimize göre bir çift öküz ve iki işçi günde ortalama 4 metreküp emval taşıyabilmekte ve böylece günde 167,60 TL. ücret alabilmektedirler. Buna göre işçilerimizin gündelik ücreti 40 liranın ve bir çift öküzün günlük ücreti 80 TL. nin üzerinde olmaktadır.

Orman işçilik ücretinin tespitinde köylü zati ihtiyacı verilme işlemleri bir silâh olarak asla kullanılmamaktadır. Zati, yapacak ve yakacak odun ihtiyaçları 6831 sayılı Orman Kanununun 31 ve 32 nci maddeleri uyarınca orman köylüsüne kanunî hak olarak verilmekte, ihtiyacı tespit edilen hak sahibi köylü vatandaşlarımızın bu ihtiyacı bölge şefliklerince ayrıntı yapılmadan karşılanmaktadır.

İstihşâl ve nakliyat işlerinde birim fiyat veya gündelik ücretler orman işletme müdürü ve bölge şefi tarafından mahallî rayiçler, İş Kanunu ile tespit edilen asgarî ücretler ve emeğin karşılığı dikkat nazara alınarak tespit olunmakta, ilgili köylü vatandaşlara duyurulmakta ve buna ait tutanağın bir nüshası dosyasında saklanmaktadır.

Sayın Başkan, sayın senatörler;

Sayın Ucuza'nın değindiği diğer bir konu olan, orman kadaastro işlerine ilişkin çalışmalar hakkında da kısaca malumat arz etmek istiyorum :

6831 sayılı Orman Kanununda 1744 sayılı Kanunla yapılmış olan değişiklik üzerine 14 orman kadaastro komisyonu ile 42 kadaastro ekibi teşkil edilmiş ve bunlar, kanunda öngörülen tüzüğün 22.7.1974 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesi üzerine araziye intikâl etmişler ve ilk uygulamaya başlamışlardır.

Bu komisyon ve ekiplerin 16 ile bağlı 25 ilçede sürdürdükleri çalışmalar sonucu, şimdiye kadar kanunun amacına ters düşen bir tatbikattan doğan herhangi bir şikâyet merkeze intikal etmemiştir. Ancak, 6831 sayılı Kanunun 1744 sayılı Kanunla değişen 2 nci maddesi, evvelce yapılmış sınırlamaların düzeltilmesine âmirdir. Buna göre yapılan eski sınırlamaların düzeltilmesi çalışmaları sırasında uygulama alanının sınırını belli etme zorunluğu bulunmaktadır. Eski orman tahdit sınırlarının belli edilmesi için yapılan aplikasyon çalışmaları, bazı mıntikalarda köylülerce anlaşılmış ve bu şekilde yeni bir orman sınırı geçildiği zehabına köylülerimiz kapılmışlardır. Bu konuda köylülerimize ilgililerce gerekli açıklamalar yapılarak yanlış anlamadan doğan şüphe ve endişeler bertaraf edilmiş bulunuyor.

6831 sayılı Orman Kanununun değişen 2 nci maddesinin getirdiği diğer bir husus da, 15 . 10 . 1961 gününden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerin orman sınırları dışına çıkarılmasıdır.

Bu konudaki arazi çalışmaları sırasında 15.10.1961 tarihinden sonra vaki müdahale sahalarının da orman sınırı dışına çıkarılması yelunda bazı istek ve itirazlarla karşılaşmakta ise de, Anayasamız ve 1744 sayılı Kanundaki açık hükümler karşısında buketer doğrultusunda işlemler yapılmasını mümkün olamayacağı takdir buyrulur.

Cevabım bunlardan ibarettir. Arz eder Sayın Başkana ve Sayın Heyetinize saygılar sunarım. (Al kışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Orman Bakanı.

2. — *Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, üniversitelerimizde devam etmekte olan olaylar hakkında gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın Hüsnü Dikeçligil, üniversitelerde sürüp gelen öğrenci olayları hakkında gündem dışı konuşma isteminde bulunmuştur.

Buyurunuz Sayın Dikeçligil.

HÜSNÜ DİKEÇLİGİL (Kayseri) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Üniversitelerimizde ve diğer okullarımızda cereyan eden hadiseler cıbetteki herkesi üzmektedir ve memleketimiz içerisinde iktisadî bunalmalara da yol açmaktadır. Bu hareketleri tasvip etmek, tahrik etmek kimsenin hatırına gelmez ve gelmemesi de iktiza eder, ama, konuşmalara, beyanlara bakıyoruz, 12 Mart öncesindeki konuşmalar bugün de aynı şekilde devam etmektedir.

Arkadaşımın birini dinledim; gençlerin üniversiteyi işgallerini makul görüyormuş; «elbette gençler işgal etmek suretiyle haklarını arayacaklardır, aramalıdır» diyor. 12 Mart öncesi, «İşgal de birdir, boykot da» deniliyordu. Bu memleketin milliyetçi evlâtları böyle işgal hareketlerine hiçbir zaman taraf tar değildir, olmaması lâzımdır. Eğer gençliğin bir isteği var ise doğrudan doğruya bunlara bakan merciler vardır, haklarını güzelce aramaları iktiza eder, Rektörlük vardır, normal yollar vardır ve bu suretle üniversitede okumak isteyen diğer gençlerin okumalarına mani olmamalıdır. Bunlar, böyle hareketlere, anarşik olaylara karşı olan okumak isteyen milliyetçi gençliğin karşı koymasına elbetteki fırsat veriyorlar. «Gelin üniversiteyi işgal edin» diyecek olan insan bu memleketin evlâdı değildir, olamaz da ve buna müsamaha ile bakmak da bir hükümetin vazifesi değildir. Tahmin ediyorum ki, Hükümet de böyle düşünmektedir.

Muhterem arkadaşlar;

Atatürk Spor Salonunda bir gençlik kongresi oldu. Salon hıncahınç dolu idi. Memleketin hakiki gençleri Türkiye'nin her tarafından gelmişlerdi. Bütün üniversite meselelerini dile getirdiler ve ondan sonra noksanlarını ortaya koydular, raporlarını hazırladılar. Bunlar bir kitap halinde çıkacaktır. Bizim, gençlerden beklediğimiz hareket fikir yoluyla bir arada konuşarak meselelerini dile getirmeleri, karşılarındaki ikaz, tenvir ve irşad etmek suretiyle hareket etmelidir. Böyle hareket eden gençlik makuldur, milliyetperverdir, vatanperverdir; fakat üniversiteyi işgale kalkışmak, diğer arkadaşlarının okuma hakkına mani olmak ise düpedüz vatanseverlikle kabili telif değildir.

Haddizatında bu memleket nedense münevverinden çok çekmiştir. Şunu kabul edelim ki, bu münevverler halkla bağdaşayım derken halkla bağdaşmıyor, halkın tahrikçisi, halkın birçok yönlerden bunalmalarına fırsat, zaman ve zemin hazırlıyorlar .

Nitekim, vaktiyle Avrupa'ya okutmaya gönderdiğimiz Jön Türkler vardı. Tarihin yazdığının tersi olarak bunların bir kısmı İngiliz masonlarının, bir kısmı da Fransız masonlarının oyuncuğu idi. Türkiye'mizde hürriyet teraneleriyle koca İmparatorluğun bir an önce çökmesine fırsat vermişler ve başkanlarına yardımcı olmuşlardır. Bugün Türkiye'mizde «Eylemi yapıyorum; boykot da bir, işgal de bir» diyen gençler de maalesef yabancı ideolojiye sapmış ve onların ideolojilerini benimsemiş insanlardır. Onların elinde

Mao'nun kitapları vardır; milliyetçi gençlerin elinde ise, Milliyetçi Hareketin el kitabı vardır.

Bendeniz bütün sol neşriyatı okumuşumdur, misal de vereceğim. Arkadaşarımdan çok istirahat ederim, kendileri de, kendilerinin beğenmediği fikirlerin karşısında olan eserleri okusunlar, tetkik etsinler. Bunları okudukları takdirde görecektir ki, bunlar doğrudan doğruya millî bir doktrindir, millî bir görüştür. Bu görüşün sahibi gençlik hiç bir zaman için vatanına ihanet etmeyecek, vatanının müdafii olacaktır; ama Mao'nun el kitabını okuyan, o fikirlerle kendi zihinlerini yıkayan, aynı zamanda onunla hareket eden insanlar elbette Jön Türkler gibi vatanlarına faydalı olmayacaklar, hareketlere girişeceklerdir.

Misal : Tahmin ediyorum Sayın Millî Eğitim Bakanımız da bilir, bilmem ki tasvip eder mi?.. Sayın Başbakanımız Mülkiyenin yeni ders yılı açılışına gittiler. Sayın Başbakanımız bir ilim adamıdır, ordinar-yüs profesördür. Dikkat buyurunuz, Sayın Başbakanımız orada, «Sevgili Türk Gençleri» dediği zaman, «Efendim, burada Türk gençleri yoktur, başka gençler de vardır; halk gençleri vardır» diye, Türkiye Cumhuriyetinin bir Başbakanını yuhalyıyorlar, konuşmuyorlar. Sadi İrmak bey sabırlı insandır; gözleri yaşla dolarak çıkıp gidiyor. Şahsen yerinde ben olmuş olsaydım o anda bu gençlere lâzım gelen dersten fazlasını vermektен kaçınmazdım. Profesörlük yapan insanlar bunu benimsiyor ve maalesef gülerек : «Bu doğrudur, halk gençleri diyeceksiniz ve ondan sonra da Başbakanı yuhalyacaksınız» diyorlar. Bunu hangi vicdan kabul eder? Bunu tasvip edenler, böyle ilim adamları memlekette tutunamaz, tutunmaması lâzımdır ve Hükümetin de ısrarla bunun üzerinde durması lâzımdır. Şimdiye kadar bu hareketin üzerinde durmamışa yazıklar olur. Yine bu gençlerin, Türkiye'nin Cumhurbaşkanına yaptığı hareketler de meydana dadır.

Arkadaşlar, bizim gibi düşünmüyor diye burada bühtanla bahsettiğiniz gençlerin toplantısına herhangi bir muhalif arkadaşımız gelsin: kendilerini nasıl karşılayacaklarını görecektir ve onların toplantılarında (geçen sene de gözümle görerek şahit oldum) polis oturur, disiplinli bir toplantıda fikirler serdedilir, yadedilir.

Şimdi, İstiklâl mücadelesinde vazifesini yapmış rahmetli kayınpederim Albay Behçet Özdemir dola-yısıyla yakinen tanıdığım muhterem Cevdet Sunay bugün aramızdadır. eski Cumhurbaşkanıdır. Samimiyetle söylüyorum ki, Anayasaya aykırı olduğu için ben

de Cumhurbaşkanlığı süresinin uzatılması için rey vermediğim halde, yiğitin hakkını yiğite vermek lâzımdır. Liyakatla Cumhurbaşkanlığını yapmış bir zat, vatanını ve milletini seven gençlere, «onlar memleketin koruyucusu ve iyi gençlerdir» dediği vakit bu yadırganıyordu. Bu doğrudur. Bu gençler banka mı soydular?.. Yok. Gerilla harplerine mi çıktılar?.. Yok. Buldukları yerlerde bir orduyu donatacak kadar (bunu ordu komutanı söyledi) silâh mı çıktı?.. Yok. Bütün bunlar yok. Bu gençler millî meselelerini benimsiyor, millî davalarını benimsiyor, tarihinin ışığında öz benliğine uygun bir fikir hareketinin içerisinde kendi kendini ve memleketini savunuyor ve yükselteceğine kani oluyor. Zaten dış fikirler burada yer tutamayacaktır. Ne derlerse desinler, çığ gibi millî bir fikir olan dokuz ışığın etrafında Türk gençliği gelişecek, süratle vatanının müdafii olacak, fikire fikirle mukabele etmesini bilecektir; ama zorbalığın da karşısında her kim olsa elbette durur. O, kendi kendini müdafaa etmek mecburiyetindedir.

Muhterem arkadaşlar;

Bilmem, bildiriler Bakanlığın eline geçiyor mu?.. Elbette Bakanlığın eline geçiyordur. Bakanlık iki bildiriye tetkik ettiği vakit maalesef görür ki, birisi memleketimizi doğrudan doğruya dış ülkelerin fikirlerine saptırmaktır.

Yeri gelmişken arz eedyim ki, Niyazi Berkes diye burada fikirlerinden bahsediyoruz; «İslâm Memleketlerinde sosyalizm», «İslâmcılık», «Milliyetçilik» adlı kitabında «Tunus'ta Osman Kaak'la görüşüm. Saatlerce konuştum, beni çok etkiledi» diyor. «Siz ecdadınızın tarihini; yani kendi tarihini kendi kaynaklarınızdan okumuyorsunuz, Avrupalıların yazdığına göre okuyorsunuz» diyor. «Avrupalılar der ki; (İmparatorluk dahilindeki ülkeleri soyduran) Hayır... Şu gördükleriniz var ya, bunların hepsi sizin ecdatlarınızdan kaldı. Bizden bir şey almadılar, bize getirdiler; siz olmasaydınız, biz olmazdık» diye yazar. «Beni bu zatın fikirleri çok etkiledi» diyor. Maalesef, bizim bugün çocuklarımıza okuttuğumuz tarih ecnebi kaynaklardan yayınlanmıştır. Kendi tarihçelerimiz millî kaynaklarımıza eğilerek üzerinde durmamışlardır. Mustafa Reşit Paşa gibi cüceleri, büyük göstermişlerdir. Jön Türkleri, Türk Osmanlı İmparatorluğunu yıkmakla vazifelendirdikleri halde, yabancı ideolojileri tanıdıkları halde, «Bunlar diye» gösterilmektedir. Bilakis aksinedir. Bugün Türkiye'mizin dahilinde yine başka ideolojilere sahibolan gençlere sahip çıkılıyor

ve bunlar himaye edilmek isteniyor; işgalleri, boykotları makul görülüyor. Bu nasıl bir zihniyet?..

Muhterem arkadaşlar;

Büyük Atatürk gençliğe hitabesinde, «Hariçte ve dahilde bedhahlarınız olacaktır» demiştir. Bugün Türk Milletinin dışta düşmanları olduğu gibi, içinde çalınmış insanları da vardır; ama bunlara karşı Büyük Atatürk, her ahval ve şartta dahi Türk istiklâlini, Cumhuriyetini korumayı emreder, «Muhtaç olduğunuz kudret damarlarınızdaki asil kanda mevcuttur» diye buyurur. O halde, Türkiye'nin dış ideolojilere karşı istiklâlini, iç huzurunu koruyan milliyetçi, vatanperver gençliğe sözde bühtanda bulunmak, elbette Atatürk'e doğrudan doğruya ters düşmektir. Haddizatında bunu biz biliyoruz. Evimde gizli sol kitaplarını dahi tetkik etmişimdir. Komünistlerin oyunlarından birincisi de, büyük tarihî simaların gölgesinde, onların fikirlerini istismar ederek gelişme taktiğidir ve o tavsiye edilir. Bugün Türkiye'mizde bu tavsiye güdülüyor.

Zamanında büyüdüğüm Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmuş olsaydı eğer; bu sözü söyleyenleri emin olunuz Türkiye'de yaşatmazdı. Biz o devirde yaşadık. Mason düşmanı idi, komünist düşmanı idi. En büyük vasıfları bu idi; elaman verdirmezdi.

İstanbul Öğretmen Okulunda Sadrettin Celâl Bey vardı. Rusya'da ders görmüştü, benim hocamdı. Çağırılmıştır Gazi Mustafa Kemal Atatürk, «Münevverlere ihtiyacımız var, katiyen sosyalizmden bahsetmeyeceksiniz» demiştir. O'na 44 ncü ilkokulu da açmıştır. 3 sene orada okudum, ağızdan tek bir sol kelimesi çıkmamıştır ve bu direktife sadık kalmıştır. Sadece dersini vermiş çıkmıştır. İşte, ondan ders alan arkadaşım da burada.

Bugün tamamen bunun tersinedir. Efendim, Atatürk bu fikirdeymiş... Bendeniz. Atatürk devrinde yetişmiş bir insan sıfatıyla inkilâp derslerinde o zaman okuduk.

Recep Peker'i tetkik ediniz; sınıf farkını kabul etmez. «Bizim devletçiliğimiz sosyalizme kaçan devletçilik değildir. Dünyanın her tarafında sosyalizme kaçan devletçilik komünizme kaymıştır. Bizde milliyetçilik nâs haline gelmiştir.» der. Milliyetçilik Türkiye'de inkâr edilir. Tunceli'de olan hâdiseler maalesef meydana. Bunu devrin iktidarı örtbas etti. Türk Bayrağına hakaret edildi. Orada milliyetperver çocuklar sürgüne gönderildi. O zaman söyledik, araştırmaya

olsaydı meydana çıkardı. Araştırmaya her zaman için taraftarız.

Şimdi elimde yine Halk Partisi gençlerinin bildiri var.

«Silopi köyleri faşist Irak kuvvetlerince bombalanmakta, Silvan, Lice, Siverek ve diğer yörelerde zaman zaman gece sokağa çıkma yasağı uygulanmakta, emniyet kuvvetlerince halka büyük baskılar yapılmaktadır. Bu uygulamalar durdurulmalıdır. Uzun vadede Doğu halkının kurtuluşu için egemen güçlere karşı mücadele etmeyi Cumhuriyet Halk Partili gençler kutsal bir ödev bileceklerdir. Gerçek kurtuluşa, Doğu'da düzen değişikliği gerçekleştiğinde ulaşılacaktır.»

Bu ne demektir? Bunu bir partinin gençliği söyler de, Doğu Anadolu'yu bizden ayırmaya teşvik ederse, tahrik ederse, bu, Türk gençliği, memleket gençliği, Atatürk gençliği olarak vasıflandırılabilirler mi? Buna bir parti müsaade edebilir mi? Şahsen ben her hangi bir partinin çatısı altında olsam, benim kanımdan, canımdan olan, tarihî boyunca benimle beraber olan, esas Türk oğlu Türk olan Doğu Anadolu'muzu bizden ayıran insanlara doğrusu müsamaha da etmem, bunu kabullenmem de. İstiklâl mücadelesinde her tarafta, ta Mohaç'a kadar beraber çalıştığımız koyun koyuna toprağın altında beraber yattığımız, sanatı, kültürü, her şeyi bize benzeyen Doğulu vatandaşlarımızı, daha doğrusu Türk boyunu bizden ayırmaya kalkan, onlara «Türk halkları diyen, onların şu zaman şöyle kurtuluşa kavuşacaklarını söyleyen bir gençlik teşkilâtı bu memleketin esas gençliği değildir. Bunu bilmek lâzımdır. Bu vesikâ açıktır, meydana. Eğer, Hükümet kuvvetlerinin kuvveti varsa, elbette bu da ellerinde vardır, yok denemez.

İkinci bir nokta : Yer yer kitaplar çıkıyor. Türk Silâhlı Kuvvetleri bunun üzerinde durmalı. Benim Ordu Komutanımdı; Orgeneral Abdullah Akdoğan'a olmadık söylentiler söyleniyor, bu, kitap halinde neşrediliyor. Beyefendiler, ders alalım; şu kitabı Türk Silâhlı Kuvvetleri yayınladı. Bunu dikkatlice okuyunuz. Acaba bunun içerisindeki adı geçen TÖS'ler, şunlar, bunlar hangi partinin paralelinde, hangi partiye bağlı? Bu yargılanan insanlar hangi hükümet zamanında vazife vermiş de dairelere yerleştirilmiştir? Hepsi Millî Eğitim Bakanlığının en üst kademelerine getirilmiştir, ama burada bir tane milliyetçi gencin adının geçtiğini göremezsiniz. Bir tane milliyetçi gencin vatandaşının canına kıydığını göremezsiniz, silâh

taşıdığını göremezsiniz. O halde bühtanda bulunmamalı.

Son olarak şu nokta üzerinde duruyorum: Elbette tarihî materyalizme saplanan Marksizm, Türk tarihini inkâra yönelecektir. O paralelde olan insanlar da mütemediyen Türk tarihini kötüleyeceklerdir. Bu kötüleme, maalesef bu kürsüde defalarca izah ettiğimiz halde, devam edip gidiyor. Çıkıyor, ben öğretmenim diyen, ben milliyetçiyim diyen zat, «Bozkurt»a dil uzatıyor.

Beyefendiler, tekrar edelim, bilmiyorlarsa tetkik etsinler okusunlar. Almanların «Lübenugener Destanı», Finlerin «Kavelava», Hintlerin «Ramayana», Bizim de destanımız vardır, «Ergenekon». Oğuz Efsanesi ile başlar, zamanımıza kadar devam eder. Bu destanlar bir milletin varlığıdır, temel taşıdır. Hele Ergenekon Efsanesi, istiklâlini kaybetmiş Türk Milletinin tekrar istiklâline kavuşmasında ve istiklâlinin öncülüğünde insanın önüne düşen şey ise bozkurttur. Nitekim, İstiklâl mücadelesinden sonra Gazi Mustafa Kemal Atatürk zamanında Anadolu'da paralarda, pullarda maalesef adını kötüye kullandıkları Bozkurt resmi vardır.

Bakanlıklara gelem : Millî Savunma Bakanlığına gidin Bozkurtun resmini göreceksiniz. Sakarya'da, Dumlupınar'da onu göreceksiniz. Ulus Meydanındaki Atatürk Heykelinin sağında iki tane Bozkurt heykeli göreceksiniz. Hem bu adam Atatürkçü olacak, hem de Bozkurt'u yerecek... Bozkurt Türk istiklâlinin sembolüdür. Bozkurt'a, önce de söyledim, «İt» diyenler de var; ona «İt» diyenler it oğlu ittir. Eğer benimsemiyorlarsa...

BAŞKAN — Sayın Dikeçlîgil...

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Devamla) — Buyurun...

BAŞKAN — Temiz bir lisanla konuşmaya davet ediyorum.

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Devamla) — Efendim, ben «İt» diyenlere diyorum.

BAŞKAN — Lütuf buyurunuz efendim, ben İçtüzük hükümlerini hatırlatıyorum.

HÜSNÜ DIKEÇLİGİL (Devamla) — Teşekkür ederim.

Eğer, Bozkurt'u benimsemiyorlarsa ayıyı rozet olarak taksınlar.

Bana dışı kardeşim anlattı; «Üzülürüm, millî davalara hassasiyetim var. Göğsümde hilâl var, içerisinde Bozkurt var. Birisi geldi, (Şuraya orak çekiç taksak ne olur?) dedi ve bana çattı» diyor. Marksist... «Elimdeki çekici alınca vuracağım geldi, fakat sabrettim» diyor.

Şu hale bakınız; paralarda pullarda Atatürk zamanında Bozkurt resmi olacak, Ergenekon'dan çıkış tabloları bütün bakanlıkları süsleyecek, siz bozkurt rozetini göğsüne takan gençliği hor göreceksiniz... Bunu hangi Millî Eğitim Bakanlığı hor görüyorsa, o Millî Eğitim Bakanlığının adını değiştirmek lâzım. Çünkü, Millî Eğitim Bakanlığının ismi üzerinde, Millî terbiye veren bir bakanlıktır. Millî terbiye tarihî şuurla gelişir. Tarihini inkâr eden, tarihini çocukların gözüne, gönüne sindirmeyen, Bozkurt'u hor gören bir Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı sayılamaz benim kanaatimce; buradan başlar meseleler. Bütün bunlar dejenere edilmektedir, dejenere ediliyor. Dolayısıyla ben o gençlere de acıyorum, o gençlerin de beyinleri yıkıyor.

Maalesef maalesef başka insanlar, dediğim gibi, tarihimizin eski devirlerinde olup da Türk Milletini içinden yıkan ecnebi kaynaklar bugün de Türk gençlerini zehirlemektedir, zehirlemekte devam ediyorlar. Buradan İngiltere'ye pırlanta gibi giden, birincilikle lisesini bitirmiş, kazanan çocuk, maalesef İngiltere'den zehirlenmiş olarak dönüyor, komünizan oluyor. Yazık değil mi bu Milletin parasına? Millî Eğitim Bakanlığının buna da sahip çıkması, bunu da koruması lâzımdır. Bu Milletin istiklâlini korusun, ilim getirsin, irfan getirsin, teknik getirsin diye biz onları gönderiyoruz. Nitekim Japonya da tarihinde böyle gençler göndermiş, fakat bugün dünyaya yine İkinci Dünya Harbinden sonra meydan okumaktadır. Maalesef biz gençler göndermişiz, iyi kontrol edememişiz, dahilde millî terbiyeyi verememişiz, örfünden, âdetinden, kültüründen koparmaya çalışmışız, milliyetçi, ülkücü gençlere de bühtanda, hakarete bulunarak saldırmışız ve bu suretle Türkiye'de Türk Milletine lâyük olan münevver kadrosu vazife gören insanlar yetiştirememişizdir. Türk tarihini benimsemeyenler, kanaatimce Rus tarihini benimseyenler, Türk tarihine bühtan edenler kapı açık gitsinler Rusya'ya; gitsinler...

Beyefendiler, bir de «Turancılık» lafzı var. Bu, hayretle karşılanacak bir lafızdır. Gazi Mustafa Kemal Atatürk Hatay'ı aldı; siroz, siroz... Bir milletin gençliğinde ideal olacaktır, mefkûre olacaktır. Neden sen Afrika memleketlerinin, Kore'nin, Vietnam'ın istiklâlini istiyorsun da, Rusya'da 60 milyonun istiklâlini istemiyorsun? Kansızlıktır bu. İsterim ben; her milliyetçi genç isteyecektir bunu. Eğer kansızlar istemiyorlarsa oraya gitsinler. Evet, Türkistan'ın da istiklâline kavuşması lâzım, Kırgızistan'ın da istiklâli-

ne kavuşması lâzım. Macaristan'ın da, Çekoslavakya'nın da, Bulgaristan'ın da istiklâllerini kazanması lâzım. Hepsinin hürriyetini isteriz. Bu insanlar istediği vakit elbette «Turancı» addedilmemelidir.

Ben, hocalığım müddetince bütün çocuklarıma (Kafası yıkananlar var) nerede Türkler varsa öğretmişimdir. Benim vazifemdir bu; vazifemdir. Haritasını yapmışım öğretmişimdir. Bilecektir bunu; niye bilmesin? Bunu istemeyen olabilir mi?

BAŞKAN — Sayın Dikeçligil, lütfen ihtisar buyurmanızı rica ediyorum. Daha konuşma sırasını bekleyen arkadaşlarımız var, diğer konularımız da var. Rica ediyorum efendim.

Buyurunuz.

HÜSNÜ DİKEÇLİGİL (Devamla) — O halde, «Boykot da bir, işgal de bir» demeyelim. O halde, bütün üniversitedeki gençlik hareketlerini, işgallerini hoş karşılamayalım. Dolayısıyla okullarda vatanını, milletini seven, kalbinde Türkün istiklâlini yaşattığı gibi istiklâlin sembolü olan Bozkurt'u göğsünde taşıyan insanları da hor görmeyelim, kıskırtmayalım. Onlar bu memleketin hakiki evlâtları olacaktır. Ben de «Atatürk'ün Gençliğe Hitabesin» deki en uygun gençler onlardır. Bunun dışında ben genç tanımiyorum.

Saygılarımla. (A. P. sıralarından alkışlar)

3. — *Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzağ'ın, Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Hükümeti murakabe görevini yerine getirmesinde Başkanlığın tutumu hakkında gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın Ömer Ucuzağ, Cumhuriyet Senatosu üyesi olarak murakabe yetkimizi yerine getirmede Sayın Başkanlığın tutumu İçtüzük hükümlerine uygun yürütülmediğinden Başkanlığın tutumu hakkında gündem dışı söz isteminde bulunmuşsunuz.

Buyurun Sayın Ucuzağ.

ÖMER UCUZAĞ (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Cumhuriyet Senatosu üyesi olarak Anayasamızın bize verdiği yetkiler vardır. Bu yetkilerin arasında murakabe yetkimiz de bulunmaktadır. Gerek Anayasamızın, gerek İçtüzüklerimizin hükümlerine uyarak hükümetlerin veya bazı bakanlıkların bazı mevzular üzerinde yapmış oldukları tasarruflar sebebiyle her üyenin o husus hakkında gerek sözlü, gerek yazılı soru sormak hakkı vardır. Ben bu hakkıma dayanarak elinizdeki gündemlerde bulunan sözlü soru ve

gündemde bulunmayan yazılı sorular sorduğum halde, maalesef sözlü soru olarak verdiğim soru iki yıl yakın bir zamandan beri gündemde durmaktadır. Yazılı soru olarak vermiş olduğum bir soruma, İçtüzük hükümlerini birkaç defa ihlâl edecek müddetin geçmesine rağmen, bugüne kadar bir cevap alamadım. Bu sebeple Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının görevini yerine getirmediği inancı içerisinde huzurunuza geldim.

Değerli arkadaşlarım;

İçtüzüğümüzün bir 120 nci maddesi var. Müsaade ederseniz bu maddeyi okuyacağım.

«Madde 120. — Soruya yazılı cevap istenmişse, gelecek cevabın bir örneği soru sahibine gönderilir, bu cevap ayrıca soru ile birlikte olduğu gibi Tutanak Dergisinin sonuna konur.

Yazılı soruya on beş gün içinde cevap verilmesi lâzımdır, hükmü vardır.

Bilâhara bu maddedeki ikinci fıkra, Başkanlık Divanının 26 Mart 1962 tarih ve 4 numaralı kararı ile 15 günlük müddet 30 güne çıkarılmıştır.

Bendeniz 12 Şubat 1974 tarihinde, eski Gümrük ve Tekel Bakanı Mahmut Türkmenoğlu hakkında ileri sürülen iddiaların gerçek olup olmadığını tespit sadedinde bir yazılı soru hazırlayarak, iddianın doğruluğunu veya yerinde olmadığını tevsik bakımından o günkü Başbakan Ecevit'ten bu hususun sorulmasını talep ettim Sayın Başkanlık Divanından. 12 Şubat 1974'ten bugün Aralık ayının sonuna gelmiş bulunuyoruz; ne 120 nci maddenin ikinci fıkrasındaki 15 günlük müddet, ne de sonradan Başkanlık Divanımızın almış olduğu bir kararla 30 günlük müddete hiç kimsenin riayet etmediği bütün gerçekliği ile ortaya çıkmıştır.

Biz görevimizi yapmak için çırpına duralım, ortaya atılan iddiaların doğru olup olmadığını yetkili makamlardan soralım, yetkili makamlar sorularımızı cevapsız bıraksınlar; ama sorumluzun muhatabı olan, esasen sorumluzun mevzuu olan kişi elindeki imkânlardan istifade ederek, (Bir örnek olarak arz etmek mecburiyetindeyim değerli arkadaşlarım) 12 Şubat 1974 tarihinde Başbakan Ecevit'ten sorduğum soruya bu tarihe kadar cevap gelmemesine rağmen, 18 Şubat 1974 tarihinde sorunun mevzuu olan kişi eski Gümrük ve Tekel Bakanı Mahmut Türkmenoğlu kendi köyü olan Bademler Köyüne giderek, basın ve köy halkını toplayarak sözde benim soruma oradan cevap verdiler.

Bir yönüyle verilen cevap yerinde olmuştur. Hiç olmazsa iddiayı kısmen kendi beyanıyla tevsik etmiştir; «Ben Bademler Köyü Kalkınma Kooperatifinden 200 bin lira ücret aldım» gibi bir ikrarın içerisine girmiştir. Bu hareketini müteakip, hepinizin hatırlayacağı gibi, Parlamento Basın Bürosunda yine aynı mevzuu ele alınarak ve bir sandık da yanına salatalık almak suretiyle sayın basın mensuplarına ikram ederek o toplantıda da 400 bin lira bu kooperatiften para aldığını ikrar etmiştir. Halbuki bize yapılan ihbarda, bu zatın Bademler Kooperatifinden 2 milyona yakın bir para almış olduğu iddia edilmekte idi. Almıştır, almamıştır; ama 400 bin lirası kendi ikrarıyla tevsik edilmiş durumdadır.

BAŞKAN — Sayın Ucuza, bir noktayı hatırlatmama müsaade buyurmanızı rica edeceğim.

Sizin sözlü ya da yazılı sorunuz konuşulmamaktadır. Siz sadece Başkanlık Divanının bu konudaki tutumu üzerinde söz almış bulunuyorsunuz, bu maksadın sınırları içinde kalmanızı istirham ederim.

Buyurun efendim.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Sayın Başkanım, elimizdeki İçtüzüğün hükmüne göre, bir aylık müddet 10 defa tecavüze uğradığı halde, yüksek makamınızdan bu hususta herhangi bir bilgi edinmeme imkân vermediniz. Tüzüğün hükmünü yerine getirmekle makamınız mükellef iken, 10 aydan beri bu hususa riayet etmemiş olmanız; fakat tüzüklerin dışında, Anayasanın dışında birtakım kişilerin tutumunu elbetteki dile getirmek mecburiyetinde kalıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Ucuza, konuşmanızın hitamında Başkanlık Divanı olarak bu konuda nokta nazarımızı arz edeceğiz efendim.

Buyurunuz.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Lütfedersiniz efendim. Ama ben bugüne kadar beklediğim hususa kavuşmadığım için yüce Cumhuriyet Senatosunun bu değerli zamanını almak mecburiyetinde kaldım.

Gündemde 1972 yılında verilmiş sözlü sorum var; o tarihten bu tarihe Hükümet yapan kişilerin hiçbirisi gelip ne benim, ne de diğer değerli arkadaşlarımın sorularını cevaplandırmamışlar. Sene geldi 1974'e.

Sayın Başkanım;

1972 de sorduğum sorunun o tarihlerde cevabı verilmiş olsaydı, elbetteki bendenizin yapmış olduğu hareketin bir hizmet olarak Türk Milletine faydası olacaktı ve o tarihte mesul makamları işgal eden ki-

şiler bu hususları araştırmış olsalardı, memleketimiz ve milletimiz birtakım zararların içerisine girmeyecekti.

Tüyü bitmedik yetimden vergi alacağız, bu memlekete faydalı olsunlar diye yurt dışına talebe göndereceğiz, yurt dışında kendilerine döviz vererek okuttuğumuz gençler orada birtakım ideolojik meseleleri, dersleri, ilmi, irfanı bir tarafa atacak onların peşinde koşacak, onların başında bulunan mesul kişiler onların düşmüş oldukları bu yolda yaptıkları hareketleri takip etmeyecekler...

Sayın eski Devlet Başkanımız ve müteveffa Fransa Devlet Başkanı De Gaulle karşılıklı iki Devlet; iki ülkeyi birbirine yaklaştırmak için büyük gayret sarfederler. eski Sayın Başbakan Nihat Erim Fransa'ya ziyarete gittiği zaman, oradaki talebelerimizin bir kısmı, bizim bin bir müşkülâtle kendilerini okutmak için çektiğimiz çilelerin karşılında Sayın Başbakanımıza karşı görülmemiş çirkin hareketlerin içine girer, lokallerine ziyarete gittikleri zaman, hepimizin bağlı bulunduğu büyük Atatürk'ün fotoğrafı yerine, birtakım başka kişilerin fotoğraflarının bulunduğu kendileri ve yanında bulunan heyet şahit olur, Sayın Devlet Başkanımızın gönderdiği paranın bir kısmı bu talebelerin lokaline yardım olarak verilir; bu paraları ve talebeleri heder eden kişiler hakkında hesap sorulmaz; ama bakarsınız Hasanoğlu Öğretmen Okulunda milliyetçi talebelerin 180 küsuru, iki gün içerisinde bütün yurttaki öğretmen okullarına dağıtılır. Elbetteki bunların hesabını ister «Allah» ister «Peygamber» deyin soracağız.

Sayın Başkanım;

Hükümet murakabeden kaçıyor, bunun tedbirini alalım. Bu memlekette on ay başta bulunan Ecevit Hükümeti kaçmıştır. Gündem ortada. O halde, Anayasa ve içtüzüklerden bu murakabe hakkımızı kaldıralım, hiç olmazsa ondan sonra gelen hükümetler de rahat etsin ve biz de milletimize karşı olan mesuliyetlerimizi daha başka yollardan aramanın, görevimizi yerine getirmenin imkânlarını arayalım. Araştırma teklifi ile geliyoruz, aylar geçiyor; sözlü soru ile yazılı soru ile geliyoruz aylar geçiyor. Böylesine bir görev yapmamasının sıkıntısı içerisinde huzuruna gelirse, bizi de Başkanlık Divanının mazur görmesini ve kendisine düşen görevi yerine getirmesini dileyerek huzurlarınızdan ayrılıyorum.

Saygılar sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkürler Sayın Ucuzal.

Değerli senatörler;

Sayın Ucuzal'ın ifade buyurdukları Cumhuriyet Senatosu üyelerinin murakabe görevlerini yerine getirmekte güçlük çektikleri noktasındaki mülâhazaları temelde doğrudur. Bu konu, muhtelif vesilelerle Yüce Senatonun kürsüsünden ifade edilmiştir ve Başkanlık mevkiini işgal eden arkadaşımız da; kim olursa, bu konuya esfle katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ancak, Başkanlık Divanının, tahsisen Başkanlığın elinde, İchtüzüğümüzde yazılı olan 120 ve 121 nci maddelerde ifadesini bulan hükümlerin dışında bir müeyyide yoktur, bir icra aracı da yoktur.

İchtüzüğümüzün 120 nci maddesi şöyledir: «Soruya cevap istenmişse, gelecek cevabın bir örneği soru sahibine gönderilir», cevap gelmezse Başkanlık elbette bu cevabı soru sahibine gönderemez.

«Bu cevap ayrıca soru ile birlikte olduğu gibi Tutanak Dergisinin sonuna konur». Bu da yine ancak cevabın gelmesi şartına bağlıdır.

«Yazılı soruya onbeş gün içinde cevap verilmesi lâzımdır.»

Başkanlık Divanı, gecikmeler onbeş gün içinde Hükümetin cevap verme imkânsızlığından mı doğuyor mülâhazasıyla bu süreyi otuz güne çıkarmıştır. Buna rağmen cevap gelmiyor. Herhangi bir Hükümeti istihdaf etmeyerek, amaçlamayarak ifade ediyorum ki, hükümetler Cumhuriyet Senatosu üyelerinin murakabe hakkının ve görevinin yerine getirilmesinde şimdiye kadar olduğundan daha hassas olurlarsa, elbette daha yerinde bir iş yapmış olurlar ve Cumhuriyet Senatosu ile aralarındaki münasebeti daha sağlam bir zeminde tanzim etmiş bulunurlar.

Biz, Sayın Ucuzal'ın ve diğer emsali teşebbüslerin gelişmelerini takip etmişiz; yazılı soruları üç defa tekit etmişiz. Bunun dışında yapabileceğimizi başka bir şey olmadığını muhterem huzurunuzda arz ediyorum ve Sayın Ucuzal'ın temennilerine, her Hükümet için ve herhangi bir Hükümet için Başkanlık Divanı olarak katıldığımızı ifade ediyorum.

4. — Bursa Üyesi İhsan Sabri Çağlayangil'in, Almanya'da çalışan işçilerimizin son günlerdeki durumlarına dair gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Sayın İhsan Sabri Çağlayangil, Almanya'daki işçiler hakkında gündem dışı söz talep etmiştir; buyurunuz Sayın Çağlayangil.

İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL (Bursa) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Hükümet bunalımıyla ilgili sorunlar ve iç koşullar son günlerde öylesine yoğunlaştı ki, bazı önemli konuları gözden kaçırdık.

Bana göre bunlardan biri, yurt dışında çalışan işçilerimizin son günlerdeki durumlarıdır. Bu konu ile ilgili yeni gelişmeleri ve bazı endişelerimizi dile getirmek için Yüksek Huzurunuzda geldim.

Değerli arkadaşlarım;

Bilindiği gibi, dünya petrol fiyatları son bir yıl içinde dört kat yükseldi. Bu yüzden her tarafta ekonomik sıkıntılar baş gösterdi. Sanayileşmiş Batı ülkelerinin bir çoğunda, özellikle Federal Almanya'daki ekonomik konjonktürde bir tereddüt, bir yavaşlama; daha açık deyimle bir bocalama görülüyor. İstihdam piyasasında daralmalar, sıkıntılar başladı.

Yıllardır gurbet ellerde çalışarak, memleket ekonomisine planları aşan, hesapları şaşırtaan yardımlarda bulunan çilekeş işçi evlâtlarımız, dünya ekonomisinin bu bunalımlı hali yüzünden bugün sıkıntılı bir duruma düştüler. Meclisler bayram, yılbaşı tatillerine giriyor. Oldukça uzun süre çalışmalarımıza ara vereceğiz. Alınması gereken tedbirlerde gecikme olmaması için bazı noktaları yüce Heyetinizin ve bu yolla Hükümetimizin dikkatine arz etmek istiyorum.

Federal Almanya bugün İkinci Dünya Savaşından bu yana hiç rastlanmayan bir işsizlikle karşı karşıya gelmiş bulunmaktadır. Alınan haberler doğru ise, işyerlerinin bazıları kapanmaya başlamış; bazıları da kısa süreli çalışma devresine girme yolunu seçmişlerdir. İşsizlerin sayısı bugün 800 bin olarak tespit edilmiş. Bunlardan 100 bini misafir işçi, 100 bin misafir işçi içinde 35 bini Türk.

Alman ekonomisinin bu olumsuz konjonktürü devam ederse, işsiz kalan yurtdaşlarımızın sayısı daha da artacaktır. E. bu yurtdaşlarımızın akıbetlerini düşünmeyecek miyiz?.. Bilindiği gibi, Almanya'da işsizlik sigortası var. Sigorta primleri işçi ücretlerinden her ay otomatikman kesiliyor. İşçiler, işsiz durumuna düşünce, çalışma sürelerine göre 72 günden, 312 iş gününe kadar işsizlik tazminatı almaya hak kazanıyorlar. Türk işçileri de işsizlik sigortasına dahililer; tıpkı Alman işçileri gibi işsizlik sigortasından faydalanmak hakkına sahipler. Hal böyle olunca, Almanya'da işsiz kalan Türklerin oturma izinlerinin iptali suretiyle, kanun ve anlaş-

malarından doğan haklarının kısıtlanmasına mahal ve imkân verilmemek gerekir.

Federal Almanya Hükümeti elbette ki iktisadi alanda gerekli gördüğü tedbirleri alacaktır; ama biz Almanya ile dost ve müttefik bir devletiz. Bu devletin Türk işçilerinin haklarını da koruyacağında kuşku duymayız. Almanya ile aramızdaki sosyal güvenlik anlaşmasının gereği de budur. Bu anlaşma ile Türk ve Alman işçileri arasında tam bir hak eşitliği sağlanmıştır. Bu konuda tartışmaları gerektirecek bir durumun ortaya çıkacağını sanmıyorum. Ancak, Türk işçileriyle ilgili hakların ilgisizlik ya da bilgisizlik yüzünden kaybolmasına meydan vermemek lâzım. İşçi haklarını savunmak her şeyden ve herkesten evvel Türkiye Cumhuriyetini ilgilendirir. Biz, işçi kardeşlerimizin durumlarıyla vakit kaybetmeden ilgilenmeliyiz. Hükümet bunalımları ya da başka düşünceler bu yükümlülüğümüzü engellememelidir. Bu hakları resmî makamlarımız yeterince savunmazsa, ilgililer uyarılmazsa işçilerimiz büyük zarar görür.

İstediklerimiz âtîfet değildir. Almanya'da sendikaya bağlı yabancı işçiler arasında başta Türk işçileri geliyor. Sendikalı Türk işçilerinin sayısı 300 bin civarında. Her işçiden ayda 10 mark sigorta ücreti kesilir. Türk işçilerinin sandikalara ödediği para yılda 36 milyon, yani 400 milyon TL. civarında bir paradır. Türk işçilerine Alman sendikaları da destek olmak zorunluluğundadır.

İşçilere verilen çocuk paralarının hesaplanmasında da Türkler aleyhine yeni uygulamalar baş gösterdi. Bu hiçbir şekilde doğru değil. 1964 tarihli Sosyal Güvenlik Anlaşmasını katiyen ihlâl etmemek ve bunun prensibini taassupla savunmak lâzım. Hal böyleyken görevi terk eden Hükümetin, ayrılışının son günlerinde bu haklardan fedakârlıklar yapan bazı davranışlara girdiği ve anlaşmalar yaptığını gazetelerde okuduk.

SALİH TANYERİ (Gaziantep) — İstifa etti.

BAŞKAN — Devam buyurunuz Sayın Çağlayangil; müdahale etmeyiniz, istirham ederim Sayın Tanyeri.

İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL (Devamla) — İstifa, suçu örtmez.

İnşallah doğru değildir, doğru ise büyük hata yapılmıştır. Bu yoldaki anlaşmalar Yüce meclislerden kolay kolay geçmez. Kazanılmış haklardan vazgeçmeye kimsenin hakkı yoktur. Haktan vazgeçmekle toprak vermek eşittir.

Meydanlarda, kongrelerde, «Türkiye'nin kaybedilmiş haklarını geri aldık.» diye feryatlarıyla radyo ve televizyon ahizelerini zangır zangır titretenlerin evvelâ kazanılmış haklardan vazgeçmemeleri şarttır.

Bu konuya Hükümetimizin dikkatini önemle çekmek istiyorum.

Başka bir önemli noktaya da değinmek istiyorum: İşsiz kalan yurtdaşlarımız Almanya'da telâşa kapılmışlardır. Kış gününde çoluk çocuk yurda dönmeyen zorlukları karşısında üzüntü ve şaşkınlık içine düşmüşlerdir. Gazetelerdeki haberlere göre bazı Alman firmaları bu durumdan faydalanmanın yoluna başladılar. Nasıl olsa sizi yeniden işe almanın imkânı yok,, geri dönmek mukadder, kendiliğinizden işi terk ederseniz biz size bir iki bin marklık yardım da yapabiliriz, gayretleri başgösterdi.

Yurtdaşlarımızı hatalı yollara itmek, mükellefiyetlerinden sıyırmak istiyorlar. Buna kanan ve dönüştürülen işçilerimiz de görülüyor. Bu çok sakat bir uygulamadır. Türk işçilerinin tazminat haklarının, âdeta sekiz on kat eksikliğine kırılan bonolar gibi satın alınmasına meydan verilmemelidir, günâhtır; el emeğinden, alın terinden doğan haklar bu yolla feda edilmemelidir.

İlgililer hemen harekete geçmeli, işçilerimiz aydınlatılmalı, kanunî hakları çalışma teşkilâtımızın organlarıyla aranmalı, hatalı işlemlere fırsat bırakılmamalıdır.

Sözlerimi, Sayın Çalışma Bakanımızın son günlerdeki bir beyanına da işaret ederek bitirmek istiyorum.

Türk işçileri için Almanya'da işe alınma önceliği söz konusu. Bu öncelik, Ortak Pazarla yapılan anlaşmalarımızda zaten mevcut; bir lütf değil, elbette ki bir haktır. Bu vesileyle, Türk işçilerinin topluluk ülkelerinde 1976 yılından itibaren serbest dolaşma hakları doğacağına işaret etmek istiyorum. Bu çok önemli bir konudur. Bu durumu şimdiden dile getirmek, gerekli girişimlere yönelmek lâzımdır. Bu konuyu da Hükümetimizin dikkatine arz etmekte fayda buldum.

Beni dinlediği için, Yüce Senatoya teşekkürlerimi, saygılarımı sunuyorum. (A. P. sıralarından alkışlar)

5. — Tabii Üye Haydar Tunçkanat'ın, Kıbrıs Türk Otonom Yönetiminin ekonomik ve siyasi durumu hakkında gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Kıbrıs ile ilgili son durum hakkında gündem dışı bir konuşma yapma isteminde, Sayın Haydar Tunçkanat bulunmuşlardır.

Buyurunuz Sayın Tunçkanat.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Başkan söz rica ediyorum. Az önceki konu ile ilgili olarak efendim.

BAŞKAN — Hay hay, arzunuzu biraz sonra is'af edeceğim, efendim.

HAYDAR TUNÇKANAT (Tabii Üye) — Sayın senatörler;

Kıbrıs'ın Türk kesimine yapmış olduğum inceleme gezisinden henüz dönmüş bulunuyorum. İzlenimlerimi özet olarak sizlere duyurmak için kürsüye gelmiş bulunuyorum.

Kıbrıs adasının çok ılımlı bir havası var, kış aylarında dahi hava genellikle açık, ılık, her türlü ürünün yetiştirilmesine uygun. Adada yol, su, elektrik ve okul diye bir sorun kalmamış. Her köy su, elektrik, yol ve okula kavuşmuş, yaşam düzeyi oldukça yüksek. Türk kesiminde kurulmuş ve işletilmeye hazır büyük bir sanayi potansiyeli var; fakat bunların büyük bir kısmı ihracata dönük olduğu için bu durumda ürettikleri maddeleri satmak oldukça zor. Çünkü ihracatın tescili ve ihraç belgesini hangi Hükümet verecek? Tanınan Hükümet, Makarios'un Cumhurbaşkanı olduğu Hükümet. Otonom Türk Yönetimi bir devlet olarak ilân edilmemiş.

Turizm ve otelcilikte büyük kapasite var. Sadece Magosa'da 20 bin yatak mevcut. Bunların işletilmesi için büyük bir organizasyona ihtiyaç var.

Narenciye bakımından da Kıbrıs Türk kesimi bir hayli zengin; büyük ambalaj tesisleri kurulmuş. Bu yıl ağaçların % 80'i yağmurun da yardımıyla kurutmaktan kurtarılmış, fakat ürünün kalitesi düşmüş. Burada da ihraç konusu, bir problem. Rumlar, Kıbrıs Türk kesiminden yapılacak ihracata el koymaya hazır bekliyorlar. 80 bin sterlinlik bir ihracatın sağlanması için bu malların sadece Türklerin elindeki bahçelerden toplandığını ispatlayan belgelerin toplanması ve İngiliz ithalâtçısına verilmesi gerekmiş. 80 ilâ 100 bin tona yaklaşan narenciye'nin diğer büyük kısmı nasıl ihraç edilecek? Bu konunun süratle çözümlenmesi zorunludur.

Adanın Türk kesimi tarım ve hayvancılığa çok elverişli. Zeytin, keçi boynuzu yaygın ürünlerden. Lefkoşe'den Magosa'ya kadar uzanan bereketli ova kısmen ekilmiş ve kısmen nadasa bırakılmış. Uygun

iklim koşulları burada pamuk ve diğer tarım ürünlerinin bol miktarda yetiştirilmesine de uygun görülmektedir.

Savaşın etkilerini her yerde görmek mümkün. İkinci Barış Harekatından bu yana geçen 3,5 aylık bir zaman içinde devletin kurulması ve işlemesi yavaş da olsa elle tutulur, gözle görülebilir bir hale gelmiştir. Hükümet otoritesinin kurulması ve idarenin yaygın bir hale getirilmesi yolunda ileriye doğru adımlar atılmış. Savaş tahribatının ortadan kaldırılması, hayatın normale döndürülmesi, göçmenlerin yerleştirilmesinde her geçen gün biraz daha olumlu sonuçlar alınmakta olduğunu gördüm.

Gerçekte Kıbrıs Türk Toplumunu, 20 Temmuzdan bu yana Hükümeti, Meclisi, İdaresi ve Rum kesiminden tamamiyle ayrılmış, coğrafi hudutları belli bir devlete dönüşme çabası içindedir. Bunun kolay olmadığı meydandadır. Hele bunun gerçek adı konulmadan Kıbrıs Türk Otonom Yönetiminin karşılaştığı ve karşılaşacağı engeller de daha büyük ve aşılması da o ölçüde zor olacaktır. Çünkü, böyle bir devletin kurulduğu ilân edilmediği için hiçbir yabancı devlet de bunu tanımamıştır. Kıbrıs Devlet ve Hükümeti devrik Makarios Hükümeti tarafından temsil edilmekte ve yabancı devletler de onu tanımaktadır. Vatandaşlarına pasaport, ihracaatçısına ihracat belgesi dahi veremeyen, vize dahi dışarıda tanınmayan, parası olmayan bir yönetim otonom da olsa bir devlet niteliğini kazanmaz. Bu durum her geçen gün biraz daha fazla karışıklıklara neden olmakta ve otonom yönetimin ne anlama geldiğinin tartışılmasına yol açmaktadır.

Otonom yönetim eğer devlet anlamına geliyorsa bunun Cumhurbaşkanı, Hükümeti, Meclisi, toprağı ve sınırları belli ise, ki bugün bunların her biri mevcuttur, bu açıkça söylenerek adı konulmalıdır.

Burada son bir olayı örnek olarak vermek istiyorum. Avrupa Parlamento Heyetinden bir grup Kıbrıs Adasını da ziyareti planlamıştır. Evvelâ Rum kesimini, Makarios'u ziyaret etti. Arkasından Türk kesimini ziyaret etti ve bir yemek yediler. Bundan sonraki program, anlaşmaya göre Türkiye'den temin edilmiş bir uçakla heyet Ankara'yı ve buradan sonra da Atina'yı ziyaret edecekti; fakat tam o sırada Makarios müdahale ederek; «Hükümet benim, bunlar asidir, bu topraktan onların uçağı ile hareket edemezsiniz» dedi. Her ne kadar elçilik bunun

geçerli olmadığını ileriye sürmüşse de bu, Parlamento Heyeti Başkanı tarafından kabul edilmedi, Avrupa Parlamentosu Heyeti tarafından kabul edilmedi ve Rum Kesimine giderek oradan Türkiye'ye gelmek üzere planlarını yaptılar. Bunun üzerine Türk Hükümeti bu ziyareti haklı olarak iptal etti.

Bu da gösteriyor ki; benim yukarıdan beri söylemek istediğim, yani Kıbrıs Otonom Yönetiminin hudutları belli, Meclisi var, Cumhurbaşkanı var, Parlamentosu var, kanunları var, kanun yapıyor, yürütüyor; fakat Hükümet öbür taraftadır, kimse bunu tanımıyor. Onun için resmî Hükümet olmadığından dolayı ihracata dönük, ama parası yok, ihracat belgesi dahi veremez bir durumda. Bu Hükümetin adı açıkça konulmadıkça bu Devletin bir gelişme yapması hemen hemen mümkün görülmemektedir.

Bu son olay da gösteriyor ki; konu çok önemlidir ve süratle bir çözüme bağlanmazsa bundan Makarios kârlı, Kıbrıs Türk Otonom Yönetimi de zararlı çıkacaktır. Çünkü, geçerli devlet ve hükümet orada. Bu Hükümete isyan etmiş Türk Yönetimi de adanın Kuzey kesiminde gösterilmek istenmektedir. Bu da, büyük fedakârlıklarla can ve kan pahasına kurulan bu bağımsız genç Türk Devletinin her yönündeki gelişmesini önleyecek niteliktedir.

Kıbrıs'daki Türk Silâhlı Kuvvetleriyle mücahitleri davasının haklılığına inanmış insanların huzur ve inancı içinde, görevlerinin başında, gelecek her türlü tehlikeyi önlemeye hazır ve kararlı gördüm. Bu mutluluğumu burada belirtmek isterim.

Türkiye'den Kıbrıs'a birçok heyetler gitmektedir. Bunların terkipleri, sayıları ve oraya gönderiliş amaçları çok farklıdır; fakat son zamanlarda bu heyetlerin bir enflasyona doğru gittiği açıkça görülmektedir. Değişik Bakanlık ve sektör temsilcilerinden kurulan bu heyetlerin başkanları ve görevleri iyice belirtilmeli, dönüşlerinde alınan raporlar iyice değerlendirilmelidir. Değişik bakanlıklardan olduğu için çoğu kez giden heyetlerin ne başkanları belli, ne bir otorite mevcut; aslında ben hiç görmedim.

Halen Anavahtanla Kıbrıs Türk Yönetimi arasındaki koordinasyon yeterli değildir. Bunun daha iyi ve süratle işleyebilmesi için yeni ve yüksek düzeyde, yetkili ve daimî bir daire tarafından yapılması zorunludur. Bunda da geç kalınmamalıdır. Çünkü, lehimize işleyen zamanın iyi değerlendirilmesi buna bağlıdır.

Adada bulunan Barış Gücü Kuvvetlerinin asıl görevi Türk ve Rum toplumları arasına girerek tampon bir bölge teşkil edecekler ve çalışmaları önleyecek, gerektiğinde de anlaşmazlıkların çözülmesinde hakemlik görevi yapacaklardı. Benim gezdiğim Türk Kesiminde, Rumların hiç bulunmadığı bölgelerde, Barış Gücü Kuvvetleri karakollar kurmuş, gelen giden araçların plâkalarını yazmakta, giren ve çıkanları gözetlemekle meşguldürler. Bu topladıkları bilgileri de karşı tarafa rapor etmektedirler. Bunların bu faaliyetleri, açıkça söylemek gerekirse casusluktan öteye bir anlam taşımaz.

Magosa Kalesinin hemen üstüne koydukları bir karakol aracılığı ile limana gelip giden gemileri kontrol ediyorlar ve girip çıkanları kaydediyorlar. Halbuki bu bölgede hiçbir Rum yoktur.

Kıbrıs Türk Kesiminde barış ve huzur içerisinde bir çalışma gördüm. Aksaklık, eksiklik yok değil; fakat her gün biraz daha iyiye giden bir durum içindeler. Büyük bir potansiyel var. Bu potansiyelin harekete gelmesi için daha çok çalışması gerekecek. Güçlükler çeşitli ve çözüm bekleyen sorunlar bir hayli kabarık. Anavatanın da yardımıyla bunların çözümlenmemesi için bir neden görmüyorum ve ben Kıbrıs'ın geleceğinden çok ümitliyim.

Otonom Kıbrıs Türk Yönetiminin bağımsız Kıbrıs Türk Devletine sıratla dönüştürülmesi dileğiyle hepimizi saygı ile selâmlarım. (Alkışlar)

6. — *Çalışma Bakanı Turhan Esener'in, Almanya'da çalışan işçilerimizin son günlerdeki durumlarına dair Bursa Üyesi İhsan Sabri Çağlayangil'in bu Birleşim yapmış olduğu gündem dışı demecine cevabı.*

BAŞKAN — Çalışma Bakanı Sayın Turhan Esener, Gündem dışı konuşma isteminde bulundunuz. Çalışma Bakanı Sayın Turhan Esener, buyurunuz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Başkan, kıymetli arkadaşlarım;

Sayın İhsan Sabri Çağlayangil'in işaret ettikleri üzere ben de bugüne kadar alınan tedbirleri burada açıklamakta yarar görüyorum. Vaktinizi aldığımdan dolayı özür dilerim.

Almanya'daki ve hattâ diğer Avrupa memleketlerindeki işçilerimizin durumu esas itibarıyla iki sebepten dolayı bir miktar kritik durum arz etmektedir: Bunun birinci sebebi sosyaldır. İkinci sebep ise ekonomiktir.

Evvelâ bunun sebebi sosyaldır; çünkü Avrupa memleketlerinden büyük bir kısmı, işçi çalıştıran memleketler sosyal altyapı tesislerinin yetersizliğini ileri sürerek fazla miktarda yabancı işçi çalıştırmak istememektedirler. Bunu Almanya'da görüyoruz. Hatta, daha ekonomik kriz ortaya çıkmadan dahi forumlarda ortaya atılan fikirlerden anlıyoruz. Yabancı işçilerin kısıtlanmasını istemektedirler. Bunun yanında ekonomik kriz de ortaya çıkınca yabancı işçilere rağbet azalmıştır, hattâ Almanlar, Alman Hükümeti bir plan içerisinde kademeli bir şekilde, yavaş yavaş Almanya'da çalışan işçilerin adedini azaltma yoluna gitmektedir.

Sadece işçilerin adetlerini azaltmak yolu değil, bunun yanında daha birtakım tedbirler almakta, kaçak işçi çalıştıran işverenlere cezalar vermekte, işverenlere nakliye masraflarını yüklemekte, birtakım tedbirler almakta, Balukns gibit denilen alanlarda % 12'den fazla yabancı uyruklu kimsenin kalmasına dikkat etmekte ve muhtelif tedbirler, bir dizi tedbirler almaktadırlar.

Bunları kısaca izah ettikten sonra bir de Avrupa'nın durumuna bakacak olursak, Avrupadaki durumu şöyle görüyoruz:

Yalnız Almanya değil, işsizlikten şikâyet eden pek çok memleket var. Genel olarak 1975 senesi için aşağı - yukarı Avrupa Ekonomik Topluluğu memleketlerinde 4 milyon işsiz kalması beklenmektedir, sabit fikirlere göre. Bu nasıl? Meselâ, İtalya'da işsizlik oranı % 7'yi aşmıştır. İrlanda'da % 8,5. Fransa'da % 3, % 3,5. Almanya'da % 4'e doğru yaklaşıyor, bu ayın sonunda % 3,5'tu ve Fransa aynı durumda. Belçika aynı durumda, işsizlik nispeti gittikçe çoğalmaktadır.

Şu halde, şurasını takdir etmenizi bilhassa rica ediyorum; bu işsizlik meselesi, Almanya'daki işçilerimizden de önde gelen bir meseledir. Çünkü, asıl işsizlik memleketimizde vardır, buna çare bulmak mecburiyetindeyiz. Binaenaleyh, asıl problem memleketimizdeki işsizliği önlemek ve önleyici tedbirler almak, bunun yanında işsizliği sefalet olmaktan kurtaracak bazı tedbirler getirmek zorundayız. Almanya'dan dönen işçilerimiz ayrı problem teşkil eder, bu problemin ikinci tarafı.

Şimdi Hükümetimiz ne yapıyor, onu da müsaadenizle arz edeyim: Yabancı memlekette çalışan işçilerimizin her şeyden evvel bir maneviyata ihtiyaçları vardır. Çünkü, işçilerimiz tedirgin olmaktadırlar, çıkarılan türlü haberlerin sonucunda ve ne yapı-

çalışmalarını bilmemekte ve maneviyatları bozuk bir şekilde çalışmaya devam etmektedirler. Bu durum karşısında kalan Bakanlığımız şu tedbirlere gitmiştir :

Sayın Dışişleri Bakanımız Melih Esenbel ile yaptığımız çalışmalar sonucu, Sayın Esenbel Alman Dışişleri Bakanına müracaat ederek işçilerimize şu şekilde kolaylık gösterilmesini istemiştir:

1. — Evvelâ orada nizamî çalışan işçilerimize bir öncelik verilmesi. Buradaki öncelikten şunu anlıyoruz; çünkü Almanların Arbeitserföderungesekz dedikleri işi teşvik yasasının 19 ncu maddesi anlamında, bir iş açıldığı zaman evvelâ Alman'a, Alman uyruklu işçi yoksa Avrupa Ekonomik Topluluğu üyelerine ve o da yoksa o zaman diğer memleketlerin işçilerine öncelik vermektedir. Halbuki, bizim Avrupa Ekonomik Topluluğundaki özel yerimiz dolayısıyla biz Almanlardan ve Avrupa Ekonomik Topluluğundan sonra hemen bizim işçilerimize de öncelik verilmesini arzu ediyoruz. Bu birinci talebimiz.

2. — Alman yasalarının hiçbir fark gözetilmeksizin bütün işçilere eşit surette uygulanmasını istiyoruz.

3. — O da çok önemli; turist pasaportuyla yabancı memleketlerde çalışan işçilerimiz varsa, bunlar Almanya'yı terk etmek istedikleri takdirde, bunlara herhangi bir ceza verilmemesini, haklarında takibat yapılmamasını ve bunlara çıkış kolaylığı verilmesini istiyoruz. Aynı şekilde Gümrük ve Tekel Bakanı arkadaşımızla yaptığımız müşterek çalışmalar sonucunda Bulgaristan'da meydana gelen kuyruk önlenmeye çalışılmaktadır, bizzat Gümrük ve Tekel Bakanı arkadaşımız Edirne'de bulunmaktadır ve İçişleri Bakanlığının gösterdiği kolaylıklarla kanunî imkânlar içerisinde işçilerin süratle Türkiye'ye girmesi sağlanmaktadır.

Son duruma gelince : Şunu müsaade ederseniz arz edeyim; öyle işler vardır ki, Almanlar veya diğer memleketler kolay kolay yabancı işçilerin çalışmasından vazgeçmeyeceklerdir. Bundan dolayı bizim işçilerimiz arasında şöyle bir ayırım yapmamız mümkündür. Beş yıldan daha az bir süreyle çalışmış olanlar; beş yıldan daha az süreyle çalışmış işçilerimiz hakkında çalışma izinleri 1971'e kadar bir yıl olarak veriliyordu, 1972'de yapılan bir yönetmelik değişikliğiyle iki yıla çıkarılmıştır, bu sefer 13 Kasım 1974'te bütün basında yer alan genelge ile bunu bir yıla indirmiş bulunmaktadır; fakat bunun yanında süresiz 5 yıl veya 5 yıldan fazla çalışmış olan işçilerimiz için 5 yıl ve 10 yıldan fazla çalışmış olan işçilerimiz için süre-

siz çalışma izinleri herhangi bir şekilde bu genelge ile yürürlükten kaldırılmamıştır. Bunu da derhal gerek radyolardan, gerek çalışma teşkilâtımız vasıtasıyla işçilerimize duyurmuş bulunuyoruz ve bunlardan kaçıyan işlerini bırakmalarını ve bilâkis çalışma iznini zamanında talebetmelerini istemiş bulunuyoruz.

Böylelikle, bir taraftan oradaki işçilerimizin arzu ettikleri takdirde kanunî imkânlarını kullanarak Almanya'da kalmalarını salık verirken, öbür taraftan da buna rağmen iş sözleşmeleri fesih edildiğinden dolayı Türkiye'ye dönmek zorunda olanların veya kendi arzularıyla Türkiye'ye dönmek zorunda olanların da başımızın üstünde yeri olduklarını açıklamak zorundayız.

Nihayet şurasını herkesin bilmesi lâzımgelir ki, yabancı memleketlere gitmiş olan işçilerimiz, zamanı geldiğinde tabii Türkiye'ye dönecekler ve Türkiye'nin kalkınmasındaki yerlerini alacaklardır.

Son aldığımız haberler ise şöyledir: Meselâ, Köln bölgesinde 4 bin işçimizin hizmet akti yenilenmiş, çalışma izni verilmiştir. Refüze edilenlerin adedi ise 35'tir; ama turist işçilere geldiğimiz zaman, bunlar gayri nizamî çalışıyorlar, bunların adedi aşağı - yukarı 60 bin kadardır. Bunların durumları biraz endişe vericidir ve bunların Türkiye'ye dönme ihtimalleri vardır. Nizamî işçilerimizden, - Sayın Çağlayan-gil demin değindi - işsizlik sigortasını talep edenlerin adedi 35 bindir; ama şu veya bu sebeple işsizlik sigortasını talep etmemiş olanları da hesaba katarsak, en aşağı bu rakam iki misline çıkar. Bunu da göz önünde bulundurmamız gerekir.

Diğer taraftan bir hususta daha Almanya'da çalışan işçilerimizi uyarmaya çalıştık, duyurmaya çalıştık, o da demin sözünü ettiğim kanunun 103 ncu maddesidir. Çünkü, bu 103 ncu maddeye göre işçilerimizin Almanya'da tanınan haklardan yararlanabilmeleri için kendilerine uygun bir işe hazır durumda bulunmaları gerekir. Bundan dolayı, eğer işçilerimiz bu hükme rağmen Türkiye'ye dönecek olurlarsa, bu haklarını kaybedeceklerdir. Bundan başka işverenlerle olan ilişkilerinde herhangi bir anlaşmazlık çıkardıkları takdirde yine haklarını kaybedeceklerdir. Bundan dolayı, mümkün olduğu kadar Çalışma Bakanlığımız bu türlü işçilere; Almanya'da kalarak zamanında çalışma izinlerini istemelerini ve eğer prim ödemişlerse, - sigorta primi ki, bunu ödüyorlar - bu takdirde burada elde edilen 78 günlük ve 312 günlük müddet dolayısıyla yine çalışma izinlerini is-

temelerini şiddetle kendilerine tavsiye etmektedir. Aksi takdirde, bizim hukukî görüşümüze göre; ödenmiş olan bu primler hukukî sebepten yoksun kalır.

Zannediyorum ki, Hükümet bütün kuvvetiyle ve gücüyle bu meseleye eğilmiştir ve daha da eğilecektir. Bu hususta emin olmanızı rica eder saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çalışma Bakanı.

7. — *Ankara Üyesi Hıfzı Oğuz Bekata'nın, Türkiye Çimento Sanayiinin içine girdiği bunalım ve bu bunalımdan kurtarılmaya çareleri hakkında gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Gündem dışı son konuşma istemi, Sayın Hıfzı Oğuz Bekata'nındır. Türkiye Çimento Sanayiinin içine girdiği bunalımdan biran evvel kurtarılması için gündem dışı söz isteminde bulunmuştur.

Buyurunuz Sayın Bekata.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — Sayın Başkan, değerli senatör arkadaşlarım;

Memleketin bir önemli endüstri kolu olan çimento sanayiinde ciddi bir bunalım başgöstermiş bulunuyor. İşin âcil durumu dolayısıyla belki bir çözüm çaresi olur düşüncesini ve kanısını taşıdığım bir öneride bulunacağım.

Bildiğiniz gibi Devletin çimento fabrikaları var. Yine bildiğiniz gibi, özel sektörün de çimento fabrikaları var. Bu fabrikaların mamullerini bugüne kadar, çoğunlukla memleket içindeki inşaat sektöründe kullanıyorduk. Son yıllarda inşaat ciddi şekilde azaldığından, çimentoyu da dışarıya sevk etmek imkânını daha önce derpiş etmek olanağı bulunmamış olduğundan, çimento imalâtı yapan fabrikaların büyük ölçüde stokları birikmiş ve bunlar muhafaza edilemez hale gelmiş bulunuyor.

Çimento, hacmi ve mahiyeti itibarıyla büyük yerler isteyen ve hele kışın, korunmasına imkân olmayan kadar çok itina gösterilmesi gereken bir madde olduğundan, imalâtını satamayan fabrikalar; bir taraftan durma, öteki taraftan da büyük zararlara girme durumuna maruzdur. Nasıl kurtulacak?

Şimdiye kadar satış tedbirleri alınmamış; ama alıcı olarak hazır bir dostumuz ve müttefikimiz bekliyor. O dost ve müttefik, İran'dır. İran'da çok ciddi bir inşaat gelişmesi var ve bildiğim kadarıyla, bize müracaat ederek «Van'daki çimento fabrikasını büyütünüz, gereken her türlü yardımı yapalım ve bize Van'dan çimento verin.» diye birçok müracaatlarda

bulunmuşlardır. Bugüne kadar ciddi bir yol gösterilmemiştir. Halen alıcı olarak İran, bu çimentolara talip; ama karşılığa oturacak kimse yok. O halde Hükümetten ve şu anda Senatoda bulunduğunu görmekle çok memnun olduğum Dışişleri Bakanından rica ediyorum; hem bir büyük endüstri kolunu memlekete getirebileceği sıkıntıları bugünden bertaraf etmek için ilgililer işe el atmalıdır. Devlet olarak, İran'la karşılığa oturabildiğimiz takdirde, bu stokların birçoğunun alıcısı hemen yanımızda talip ve fakat onu elini uzatarak veren kimse bulunmadığı için de biz bir buhranın içinde bulunuyoruz.

Binaenaleyh önerim, Hükümet öncülük ederek, özel sektör ve Devlet malı çimentoyu, talibi olan İran'a biran evvel satmanın teşebbüsü ve konuşması içine girsin.

Önerim budur. Zannedirim ki, her iki memleket için çok faydalı ve çimento sanayimiz için de kurtaç bir tedbir olacaktır.

Teşekkür ederim. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz.

8. — *4792, 506 ve 1479 sayılı kanunlarla Çalışma Bakanlığına verilmiş görev ve yetkilerin Sosyal Güvenlik Bakanlığına intikal ettirilmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/563)*

BAŞKAN — Bir Cumhurbaşkanlığı tezkeresi var, arz ediyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : Başbakanlığın 16 Aralık 1974 gün ve 1/1 - 9187 sayılı yazınız.

4792 sayılı Kanun ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu (Bağ - Kur) Kanununa göre Çalışma Bakanlığına ait görev ve yetkilerin, Sosyal Güvenlik Bakanlığına intikal ettirilmesi; Başbakanın, 4951 sayılı Kanununun 1 nci maddesine istinad eden ilgede kayıtlı teklifi üzerine, uygun görülmüştür.

Arz ederim.

Fahri S. Korutürk
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

Gündemimizdeki sıraya göre araştırma önergelelerinin müzakeresine geçiyoruz.

9. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsni Dikeçligil'in, Ankara İmar ve Limited Şirketine dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/2)

BAŞKAN — İlk önerge Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsni Dikeçligil'in Ankara İmar Limited Şirketine dair Senato araştırması isteyen önergesidir.

Sayın Dikeçligil? Burada.

Sayın Bakan? Burada.

Buyurunuz Sayın Dikeçligil.

HÜSNÜ DİKEÇLİGİL (Kayseri) — Sayın Başkanım, önce Sayın İmar ve İskân Bakanı Selâhaddin Babüroğlu Beye teşekkürler ederim.

Bu araştırma önergem verileli bir seneyi geçiyor. Bu arkadaşımızdan önce bu Bakanlığa üç - dört tane bakan geldi; ben de aşağı - yukarı devamlı üyelere biri olduğum halde, maalesef hiçbirisi gelip de bu araştırma önergesinin ne olup olmadığını sormadı, daha doğrusu burada bulunmadı. Vazifeye başladığı andan itibaren arkadaşımız, devamlı surette buraya gelmiştir ve bu önergenin görüşülmesine fırsat vermiştir. Bu bakımdan hakikaten vazifesinaslığından dolayı kendisine tekrar teşekkür etmeyi bir vecibe bilirim.

Arkadaşlarım;

Biz haksızlıkların, yolsuzlukların üzerinde ciddiyle durmazsak; bu memlekette haksızlığın ve yolsuzluğun ortadan kalkmasına imkân ihtimal yoktur ve şimdi de hâlâ tevali edip gidiyor. Bir netice almadığımız için de müracaat etmiyoruz. Netice almadığımız için bu yolsuzluklar birçok yerlerde vardır ve bundan önceki Hükümet zamanında da olmuştur.

SALİH TANYERİ (Gaziantep) — Hemen bir araştırma önergesi hazırla, ben de imza edeyim.

HÜSNÜ DİKEÇLİGİL (Devamla) — Ne diyorsunuz Beyefendi?..

SALİH TANYERİ (Gaziantep) — Varsa bir bildiğiniz önergeyi hazırlayın ben de imza edeyim.

BAŞKAN — Müsaade buyurunuz efendim. Müdahale buyurmayınız Sayın Tanyeri, rica ediyorum efendim.

HÜSNÜ DİKEÇLİGİL (Devamla) — Getiririz, merak etmeyin.

SALİH TANYERİ (Gaziantep) — Çok memnun olurum.

BAŞKAN — Sayın Dikeçligil, siz de Genel Kurula hitap buyurunuz, lütfen efendim.

HÜSNÜ DİKEÇLİGİL (Devamla) — Getiririz; ama sizin Bakanınız bu önerge verildiği zaman burada olduğu halde gelmedi.

SALİH TANYERİ (Gaziantep) — Hükümetlerde temadi esastır.

BAŞKAN — Sayın Tanyeri, lütfen müdahale buyurmayınız efendim, çok rica ediyorum.

HÜSNÜ DİKEÇLİGİL (Devamla) — Sekiz ay Bakanlıkta kaldığı halde buraya gelmedi; onu söylüyoruz başka zaman söylüyorsunuz; fakat...

BAŞKAN — Siz lütfen devam buyurunuz ve Genel Kurula hitap ediniz efendim.

HÜSNÜ DİKEÇLİGİL (Devamla) — Efendim, bu da mühim konulardan birisidir. Bundan önce getirdiğimiz konulardan maalesef netice almadık; ama vicdanen tatmin olmak için tekrar getirmiş oluyorum. Netice alırız veya almazız; fakat bu önerge zabitlere geçer ve biz de tarihi vazifemizi yapmış oluruz.

Türkiye Emlâk Kredi Bankasının ortaklarından Ankara İmar Limitet Şirketi vardır ve bu Şirket geniş yetkilere sahiptir. Maalesef, bu Ankara İmar Limitet Şirketinde söylentiler olagelmektedir ve olmuştur da. Bunlardan bizim araştırılmasını istediğimiz; Arısoy Kolektif Şirketine bu Limitet Şirketin; yani Ankara İmar Limitet Şirketinin hususî muamele yaptığı keyfiyettir. Hususî muamele yapıldığı durumları Araştırma Önergesinde sıraladık ve söyledik.

Meselâ, İmar Limitet Şirketinin 80 bin liralık zarara uğratıldığını ileri sürdük ve Şirketin aynı zamanda Arısoy Şirketine demir tomruk tahsisleri dolayısıyla 300 bin liraya yakın bir menfaat sağladığı ve bu durumun müfettişlerin raporlarında da belirtildiğini ifade ettik. Bu acaba doğru mudur, doğru değil midir?.. Bu, ancak bizim istediğimiz araştırmalardan sonra meydana çıkacaktır ve dolayısıyla Sayın Bakan burada ifade edecektir.

Gene, sosyal meskenlerin Arısoy firmasına ihalesinde, meskenler için alınması gerekli teminatları, başlangıçtaki kanunî haddenden düşük olarak almıştır diyoruz. Yani firma bir teminat veriyor, bu teminat tam olarak kabul ediliyor, ama bu teminata hususî muamele yaparak tamı alınmıyor, düşük olarak alıyor.

Bunun yanında, iş raporlarının düzenlenmesinde de, ödenmesinde de keyfilik olduğu bizim kanaatımıza nazaran değil de, araştırmalarımıza nazaran gözüküyor. Bu firmaya ihale edilen muhtelif işlerde avans tediyeleleri de veriyor; bu da calibi dikkattir.

Yine Ankara İmar Limitet Şirketince, gerek Arısoy Limitet Şirketine ve gerekse diğer şirketlere yapılan konut ihaleleri sonucunda inşa olunan meskenlerin kalite yönünden yüzde 40 - 60 arasında düşük nitelikte olduğu uzmanlarca belirtiliyor.

Arkadaşlar;

Ben bu hususta konuştum. Bu konuşmamı radyodan dinleyen vatandaşlarımızdan bir mektup aldım. Bu mektuplarda inşaatın düşük vasıfta yapıldığı yazılı idi. Araştırma açılması kabul edildiği takdirde bu mektupları Sayın Bakana vereceğim.

Adıma gönderilen mektupta şöyle deniyor :

«Bizler, Ankara Telsizler Sosyal Meskenler sakinleri olarak tarafınızdan Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına Emlâk Kredi Bankası hakkında Ankara İmar Limitet Şirketi için Senato araştırması isteğini radyolardan ve basından öğrenmiş bulunuyoruz.»

Mektupta, bu araştırma önergesinden dolayı memnuniyetlerini bildiriyorlar, evlerinin iyi yapılmadığını söylüyorlar, kontrolünün baştan savma yapıldığını beyan ediyorlar. Hülâsa mektupta birçok dertlerini sıralamış bulunuyorlar.

Bu mektup, Telsizler'de yapılmış bulunan sosyal meskenlerdeki vatandaşlarımızın imzasını taşıyan bir mektuptur. Bu mektuplarıyla de bizi doğrulamış bulunuyorlar.

Arısoy firmasından kesilen cezanın iade edilmesi nedenleri de anlayışmıyor. Bu şirkete ceza kesiyorlar; ama bu parayı tekrar iade ediyorlar.

Bu cezanın iadesi doğru mu, değil mi? Kanaatımızca, bu da bir araştırma mevzuudur.

Ayrıca, Ankara İmar Limitet Şirketince yapılan bağışlarda kayırmalar oluyor. Ziyafet masrafları alabildiğine fazla ve kanunî değil.

Türkiye'de maalesef israf almış yürümüştür. Devlet dairelerinde israfa göz yumuluyor. Bu israfların önlenmesi bakımından bu araştırmanın yapılmasının yine yerinde olacağına kani bulunmaktayım.

Bu araştırma yapıldığı takdirde, bu masraflar kanunî midir, israf var mıdır; elbette bunlar meydana çıkacaktır.

Gene Türkiye Emlâk Kredi Bankası iştiraklerinden Ankara İmar Limitet Şirketi Müdürlüğü usullere aykırı olarak temsil ödeneği ayırtmış ve bu parayı çeşitli şantiyelerde keyfi olarak harcamış ve harcatmıştır. Masraf tutarı tetkik edildiğinde hakikatler ortaya çıkacaktır. Temsil ödeneği adı altında dört yılda 1,5 milyon lira harcanmış olarak görülmektedir. Bu da araştırılacak konular arasındadır.

Arkadaşlarım;

Fazla zamanınızı almak istemiyorum. Zaten araştırma önergem zabıtlara geçmiştir. Bu ve buna benzer yolsuzlukların söylentileri namütenahidir. Bir Devlet bankasına bağlı limitet şirketinin böyle yolsuzluklarına Cumhuriyet Senatosunun göz yumacağına kani değilim. Araştırma açılmalıdır ve acaba yolsuzluk var mıdır, yok mudur, bu husus ortaya çıkmalıdır, dolayısıyla bu şirket de töhmet altından kurtulmalıdır. Araştırma açılmadığı takdirde bu şirket ve dolayısıyla o devirde Bakanlık yapan arkadaşlarımız hiçbir zaman için bu töhmetten kurtulamayacaktır. Her iki tarafı töhmetten kurtarmak için arkadaşlarımızın buna müspet oy vermelerini rica ederim. Zaten Sayın Bakanın izahatından sonra durum meydana çıkacaktır.

Saygılarımla.

BAŞKAN — İmar ve İskân Bakanı Sayın Selâhaddin Babüroğlu, buyurunuz.

İMAR VE İSKÂN BAKANI SELÂHADDİN BABÜROĞLU (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, sayın senatörler;

Bakanlığım ile ilgili Meclisten ve Senatodan sayın üyelerin sordukları yazılı, sözlü soruları ve araştırma önergelerini gündemde hafifletmek üzere tertip aldım. Yazılı soruların hepsini cevaplandırmış bulunuyorum. Sözlü soruların ve araştırma önergelerinin de cevaplandırılabilmesi için gerek Mecliste, gerekse Senatoda sıramı beklemekteyim.

Sayın Dikeçligil'in değindiği konu son derece enteresan ve ilginç yanları olan bir konudur.

Birinci İmar ve İskân Bakanlığı dönemimde bu soruları benden evvelki Sayın Bakan, Maliye Bakanlığı hesap uzmanları ve müfettişleri kanalıyla zaten incelemiş ve bir ön çalışma Bakanlığa kadar gelmişti. Bu ön çalışmayı birinci İmar ve İskân Bakanlığım zamanında sürdürdüm.

Sayın Dikeçligil 1972 yılında ben Bakanlıktan ayrıldıktan sonra bu konuları araştırma konusu olarak ayrıca getirdiler. Şimdi, İmar ve İskân Bakanı olarak benden evvelki arkadaşımın hazırladığı ve benden evvelki dönemlerde hazırlanan yazılara sadık kalarak mevzuu arz edeceğim. Çünkü, birinci tahkikatı başlatanlardan biri olduğum için, bu emaneti sizlere bu şekilde arz edeceğim.

Sayın Dikeçligil'in dile getirdiği konuların bazıları yolsuzluk, bazıları suç unsuru olabilecektir.

Müfettişlerimin yaptığı incelemeye göre, önergede belirtilen Ankara İmar Limitet Şirketinin bazı işlemlerde keyfiliklere tabi tutulduğu ve bazı ihale işlerinin Arısoy Kolektif Şirketi lehine kayırmalı olduğu yönünde hem teftiş kurullarımız, hem ilgili Bankanın müfettişlerinin raporları vardır. Bunların bir kısmı adli mercilere intikal etmiştir. Adli mercilere intikal etmiş olmasına rağmen yine de bir Senato araştırmasının yapılmış olmasının hem idareyi düzenleme, hem de idarecilerin bir daha bu tür konularda işleri sürüncemede bırakmamak gibi bir fonksiyona faydası olacağını ve bu fonksiyonla da Parlamento-nun, idarenin iyi işlemesine yardım edeceği kanaatindeyim.

Şimdi, bu kanaatimi doğrulayabilmek için birkaç örnek arz edeyim. Elimdeki dosya 5 - 6 tanedir ve çok kalındır. Buradan okuyorum :

«Turan Alpdemir'in Bakanlığımız Müsteşarı bulunduğu sırada, Arısoy firmasının hissedarı ve müdürü olması hususu Bakanlığımıza da intikal etmiştir.

Turan Alpdemir'le ilgili olarak Bakanlık müfettişlerince yürütülen tahkikatın sonuçlanıp, raporun makama tevdiinden hemen sonra tahkikatı yürüten müfettişin Beşiktaş Birinci Noterliğinden aldığı 2 . 12 . 1973 günüyle musaddak Arısoy Kolektif Şirketine ait 9 . 8 . 1973 gün ve 18 492 sayılı sirkülerde Ankara Çankaya Vali Dr. Reşit Caddesi 62/3'de inşaat ve izolasyon taahhüt işleriyle iştigal etmek üzere 2 . 1 . 1968 tarihinde 14 156 sicil numarasıyla Atilla Arısoy ve Ortakları Arısoy Kolektif Şirketi unvanı altında bir şirket kurulduğunu arz ederiz.

Şirketi taahhüt altına sokan muamelelerde Atilla Kemal Atasoy münferiden, Turan Yılmaz Alpdemir...» Turan Yılmaz Alpdemir, o zaman İmar ve İskân Bakanlığının Müsteşarıdır. «...ve Mehmet Turgut Soydaner müştereken imzayla yetkilidirler.»

Yani, bir makamda ita âmiri ve Bakan adına imza atan arkadaşımız olan Müsteşar bu kolektif şirketin de aynı zamanda üyesi oluyor.

Arısoy firması hakkında şuradan yine parça parça vereceğim ve Sayın Dikeçligil'in araştırma konusu yapmayı istediği bazı hususları maddelerden okuyacağım. Bu okuyacağım hususlar yine müfettişlerin raporlarından olacaktır, kendi görüşlerimi katmayacağım.

«Önergede belirtildiği üzere demir ve tomruk tahsislerinde Arısoy Şirketine menfaat sağlanmış olduğu müfettiş raporlarıyla saptanmıştır...»

Detayını geçiyorum. Yalnız şu konuyu da arz etmek durumundayım :

Sayın Turan Alpdemir, Ankara 11 nci Noterliğinde 1968 yılında Arısoy firmasıyla bir anlaşma yapmıştır. Bu anlaşmada dışarıya olan bir miktar (100 bin liranın üzerinde) borcunun ödenmesi şartını koyarak imzalamıştır. O dönemde de kendisi Müsteşardır. Bu belge de, bir dava dolayısıyla Ankara İkinci Sulh Hukuk Yargıçlığına tevdi edilmiştir.

Diğer bir konu, İzmir'deki konutlar. «İzmir Üçkuyular'daki inşaatlar için 17.5.1968 tarihinde 5 072 703 TL. bedelle ihale edilen 200 konut için 2490 sayılı Kanuna göre 331 868 TL. teminat alınması gerekirken, 150 bin TL. sı teminat alınmıştır. İhâve edilen işlerle iş daha sonra 16 milyon küsur liraya çıkmış olmasına rağmen, 1 milyon küsur TL. sı gereken teminat karşılığında ancak 503 500 TL. sı teminat mektubu alınmış olduğu görülmüştür.»

İlgili müfettişlerin isimleri var, okumuyorum. Burada yine Arısoy firmasına yapılan bazı kayırcı gibi görülen işlemler hakkında notlar var, onları da etkili olmayacağı için; yani konunun esas imajını bu maddeler verdiği için, zamanınızı da almamak için okumuyorum. Oralarda da yine incelemeye değer hususlar var.

Yine Arısoy firmasının hakediş raporlarında; yani istihkâkların ödenmesinde, öteki firmalara nazaran daha çabuk ve daha önce ödemeler yapılmıştır.

Yine Sayın Dikeçligil'in söyledikleri gibi, bu Arısoy firmasına çok yaklaşık olarak 17 milyon liraya yakın bir iş yaptırılmıştır. Burada verilen faizsiz avansların tutarı büyük ölçüleri kapsamaktadır ve bunlarda da yine müfettişler ilginç durumlar görmüşlerdir.

Ayrıca müfettişler, İmar Limited Ortaklığında 1968, 1969 ve 1970 yıllarında ziyafet ve bağış giderlerinde önemli ölçülerde usulsüzlükler yapıldığını bulmuşlar ve bunun sadece Bakanlar Kurulu kararıyla atanan bir banka genel müdürü olması dolayısıyla bu raporu düzenleyen müfettişler ceza önerisinde bulunamamışlar, öteki memurlar hakkında ceza önerisinde bulunmuşlardır. Bugünlerde gelen son bir raporda da, bu konulardaki işin sürüncemede tutulması yahut geciktirilmesi yüzünden zaman aşımından dolayı bir şey yapılamayacağını söylediler. Ben iki gün evvel bu zaman aşımına sebebiyet veren memurlar hakkında incelemeler istedim.

Bu arada bir ilginç noktayı daha arz edeyim (Yine elimdeki dosyadan okuyorum) :

«Diğer taraftan 139 - 8 sayılı raporda Foto Funda'ya muhtelif tarihlerde yaptırılan işlere karşılık 16 375 TL. nin ödendiği muhasebe kayıtlarından çıkarılmıştır. Ancak «Foto Funda» ismi altında bir fotoğraf stüdyosunun yaptığımız incelemeler neticesinde mevcut olmadığı görülmüştür.» deniyor. Kimin aldığı da burada belirtilmiş, ismi arz etmeyeyim şimdilik.

Yine, 50 yataklı Gediz Hastanesi inşaatına ilişkin sözleşmenin 21 nci maddesi tahrif edilmiş ve Şirketin zarara sokulmuş olduğu saptanmıştır. Tahriflerden Şirket Müdür Muavini Halil Kayatekin ve Arısoy Kolektif Şirketinden Atilla Atasoy sorumlu görülmüş ve adı geçenler hakkında kamu davası açılmıştır, bu dava yürütülmektedir.

«Adana Sosyal Sigortalar Hastanesi 17 900 000 TL.'ya 1965 yılında ihale edilmiş; sözleşmenin işveren tarafından feshedilmesi nedeniyle iş Ankara Birinci Asliye Hukuk Mahkemesine aksetmiş ve Üçüncü Asliye Ticaret Mahkemesinin 1967/94 sayılı dosyalarında da işlem görmekte olan davaların kapandığı, toplam olarak tutarı 4 519 538 lira olarak kapandığı» burada belli edilmektedir.

Süreyya Paşa Sağlık Hastanesi; bu son derece hasta bir konumuzdur. 1965 rayiçleriyle 48,8 milyon liraya inşaat ihale edilmiştir. İşin ihmale uğraması ve süratle takip edilememesi yüzünden, burada bildirilenlere göre; «Alınan süre uzatımları itibarıyla yirmi iki milyon küsur lira zarar açmış olduğu ve bu miktarın da 30 milyona kadar gideceği» aldığım raporlarda belli edilmiştir.

Arkadaşlarım son kısmı şöyle bağlamışlar; yine buradan okuyorum; «Sayın Hüsnu Dikeçligil'in Senato Araştırması açılması yolundaki önergelerinde de belirtmiş olduğu üzere, Arısoy Şirketinin Müdürü olan Turan Akdemir, kendisi Bakanlık Müsteşarı iken yukarıda belirlenen ihaleleri almış ve yasalara aykırı harekette bulunmuştur. Ankara İl İmar Limitet Şirketince Arısoy firmasına ihalelerde, avanslarda hakediş raporlarının yapılmasına, malzeme ve ihzarat işlerinde özel işlemler yapılmıştır, Şirket korunmuştur, Ankara İmar Limitet Şirketi zarara sokulmuştur» denilmektedir.

Devlet memuriyetinde bulunduğu sürece bir Müsteşar arkadaşımızın ve dolayısıyla Şirketin diğer ilgililerinin yıllara yaygın, 1965'den 1970'e kadar gelen ve çok özet olarak verdiğim kamuyu zarara sokan, afetler fonunu zarara sokan birtakım işlemleri olduğunu buradaki dosyadan anlamaktayız. Taktir Yüce Senatonundur.

Ben bu konuda bir araştırma yapılmasının, hem ben de dahil olmak üzere sorumlu Bakanlar için bir ders ve örnek olacağını, hem de bu tür yönetimlerde görev alan kimselerin daha dikkatli çalışmalarının gerektiğini ortaya koyacağından, Senato Araştırmasının daha başka hususları da ortaya çıkarması muhtemel olması dolayısıyla yararlı görürüm. Taktir Yüce Senatonundur.

Saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Sayın Hüsnu Dikeçligil'in, Ankara İmar Limitet Şirketine dair Senato Araştırması isteyen önergesi daha evvelki Birleşimlerde okunmuştu. Bu Birleşimde, evvelâ istemde bulunan Sayın Dikeçligil konuştular, Hükümet adına Sayın İmar ve İskân Bakanı Selâhaddin Babüroğlu konuştular ve araştırmanın açılması yönünde temayül izhar ettiler.

Şimdi, İktüzüğümüzün 135 nci maddesine göre araştırma komisyonunun kurulup, kurulmamasını oylarınıza sunacağım. Bu konuda Araştırma Komisyonu kurulmasını isteyen sayın üyeler işaret buyursunlar... İstemeyenler... Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Sayın Hüsnu Dikeçligil'in, Ankara İmar Limitet Şirketine dair Senato Araştırması isteyen önergesi olumlu karşılanıp, Cumhuriyet Senatosunda Araştırma Komisyonu kurulmasına karar verilmiştir. Bu komisyonun 3 kişiden az olmamak üzere kurulması önerisi var İktüzüğümüzde. Kaç kişi olmasını önerirsiniz?

HÜSNÜ DİKEÇLİGİL (Kayseri) — Dokuz kişi olsun Sayın Başkan.

BAŞKAN — Dokuz kişi.. Araştırma önergesini veren Sayın Dikeçligil, dokuz kişi olmasını önermektedirler. Başka öneri var mı efendim?.. Yok. Dokuz kişi olmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?.. Kabul etmeyenler?.. Dokuz kişi olarak kabul edilmiştir.

Bu dokuz kişi Cumhuriyet Senatosunda gruplar arasında kuvvet oranına göre ayrıca saptanacak ve bildirilecektir, bu işlem daha sonraki Birleşimlerde yapılacaktır.

Diğer araştırmalarla ilgili Hükümet üyeleri ve araştırma önergesini veren sayın üyeler bulunmamaktadırlar.

İMAR VE İSKÂN BAKANI SELÂHADDİN BABÜROĞLU (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan..

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Babüroğlu.

İMAR VE İSKÂN BAKANI SELÂHADDİN BABÜROĞLU (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkanım, Kızılay altgeçiti hakkında Sayın Yiğit Kö-

ker'in araştırma önergesi var, bendeniz o konuda da hazırım.

BAŞKAN — Sayın Babüroğlu, bundan sonra yine Bakanlığıyla ilgili bir önergenin bulunduğunu ifade buyuruyorlar; ancak Sayın Köker bulunmadığından, bu konuyu konuşmak imkânını bulamıyoruz.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Kütahya eski Milletvekili Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12.11.1969 tarih ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5872 sayılı İhsan Ünese'n'e ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/160) (S. Sayısı : 360)

2. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5871 sayılı Şerife Önkal'a ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/163) (S. Sayısı : 361)

3. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5875 sayılı Ayşe Dursun'a ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/162) (S. Sayısı : 362)

4. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarih ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5895 sayılı Bekir Sıtkı İzmirli'ye ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/161) (S. Sayısı : 363)

5. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarih ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5876 sayılı Mehmet Fuat Tanrıseven'e ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/159) (S. Sayısı : 364)

6. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 8 . 6 . 1972 tarih ve 128 sayılı haftalık karar cetvelindeki 15558 sayılı Aziz Ronabar'a ait kararın

tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/164) (S. Sayısı : 365)

7. — Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 10 . 5 . 1972 tarih ve 15561 sayılı kararı ile 12 . 6 . 1973 tarih ve 28, 20 . 6 . 1974 tarih ve 28 sayılı raporları (Cumhuriyet Senatosu 4/131) (S. Sayısı : 279'a 1 nci ek)

8. — Kütahya Milletvekili (eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5873 sayılı Şevket Bozkurt'a, 5878 sayılı Şefika Sertkan'a, 5879 sayılı Nuriye Karabulut'a, 5880 sayılı Fatma Hikmet Göymen'e, 5881 sayılı Özgül Ertunç'a, 5882 sayılı Mesut Tuğrul Oymak'a 5883 sayılı Fatma Müeyyed Genç'e, 5884 sayılı Vedia Şen'e, 5885 sayılı Asiye Gündüz'e, 5886 sayılı Naciye Mutlu'ya, 5887 sayılı Neşet Eray'a, 5888 sayılı Şerife Azrak'a, 5889 sayılı Ahmet Acar'a, 5890 sayılı Şevkiye Şengelen'e, 5891 sayılı Feride Nezahat Anarman'a, 5892 sayılı Mecit Solmaz'a ve 5893 sayılı Asiye Ünsaldı'ya ait kararların Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Cumhuriyet Senatosu 4/135) (S. Sayısı : 314'e 1 nci ek)

9. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 11 . 1970 tarih ve 15 sayılı Haftalık Karar cetvelindeki 1274 sayılı Tahir Şanlı'ya ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/169) (S. Sayısı : 377)

10. — Ali Rıza Uzuner'in, (Eski Çalışma Bakanı) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 10 . 1 . 1972 tarih ve 34 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2510 sayılı Emine Şinik'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun

12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/168) (S. Sayısı : 378)

11. — İstanbul Milletvekili (Eski Milli Savunma Bakanı) İlhami Sancar'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 21 . 6 . 1973 tarih ve 159 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 19065 sayılı Bekir Şirin'e ait kararın tatbik edilmeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/166) (S. Sayısı : 379)

12. — Konya Milletvekili (Eski Tarım Bakanı) Bahri Dağdaş'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 19 . 6 . 1967 tarih ve 29 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2144 sayılı Mürüvet Gökşin'e ait kararın tatbik edilmeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/167) (S. Sayısı : 380)

13. — Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Orhan Süersan'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5894 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (C. Senatosu 4/81 - 4/22) (S. Sayısı : 1574'e 2 nci ek)

14. — Kırklareli eski Milletvekili M. Orhan Türkkân'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 7 . 1967 tarihli ve 38 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2942 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (C. Senatosu : 4/80 - 4/23) (S. Sayısı : 1575'e 2 nci ek)

15. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5133 sayılı Pakize İzbul'a ait kararın tatbik edilmeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/197) (S. Sayısı : 383)

16. — Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5129 sayılı Lâtife

Doğdu'ya ait kararın tatbik edilmeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/196) (S. Sayısı : 384)

17. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 887 sayılı Fatma Boy'a ait kararın tatbik edilmeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/195) (S. Sayısı : 385)

18. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 886 sayılı Fatma Ayla Ergün'a ait kararın tatbik edilmeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/194) (S. Sayısı : 386)

19. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 885 sayılı Güllayşe Kış'a ait kararın tatbik edilmeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/193) (S. Sayısı : 387)

20. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 884 sayılı Saniye Tokmak'a ait kararın tatbik edilmeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/192) (S. Sayısı : 388)

21. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 883 sayılı Hicriye İlker'e ait kararın tatbik edilmeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/191) (S. Sayısı : 389)

22. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 882 sayılı Hayriye Özaşkan'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/190) (S. Sayısı : 390)

23. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 881 sayılı Şerife As'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/189) (S. Sayısı : 391)

24. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 880 sayılı Zeynep Karataş'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/188) (S. Sayısı : 392)

25. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 879 sayılı Kudret Aydın'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/187) (S. Sayısı : 393)

26. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 878 sayılı Safiye Gençtürk'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/186) (S. Sayısı : 394)

27. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 877 sayılı Halide Nom'a

ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/185) (S. Sayısı : 395)

28. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 875 sayılı Naciye İzgi'ye ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/184) (S. Sayısı : 396)

29. — Sait Naci Ergin'in (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 11 . 1970 tarih ve 15 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 1275 sayılı Muteber Alemdar'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/183) (S. Sayısı : 397)

30. — Sait Naci Ergin (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 27 . 3 . 1968 tarih ve 53 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4263 sayılı Gülhan Erkul vekili Avukat M. Salih Yurdakuler'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/182) (S. Sayısı : 398)

31. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 8 . 6 . 1972 tarih ve 128 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 15564 sayılı Kemal Derine² ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/181) (S. Sayısı : 399)

32. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5106 sayılı Nuri Öner'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince

kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/199) (S. Sayısı : 402)

BAŞKAN — Sayın üyeler,

Gündemimizin 13 ncü maddesinden itibaren 45 nci maddesine kadar Dilekçe Karma Komisyonunun raporları bulunmaktadır. Dilekçe Karma Komisyonu, bundan evvelki Birleşimde Cumhuriyet Senatosu üyeleri arasından seçildiğinden ve kurulmuş bulduğundan, bu Komisyon raporlarının yeni kurulan Komisyona geri gönderilmesi ve yeni Komisyon tarafından tekabül edilip, edilmeyeceği hususunun tespitine imkân vermek üzere 13 ncü maddeden (13 ncü madde dahil) 44 ncü maddeye kadar (44 ncü madde

dahil) Gündemden çıkarılıp, mezkûr Komisyona havale edilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler işaret buyursunlar?.. Kabul etmeyenler?... Kabul edilmiştir.

Sayın üyeler;

Gündemimizde konuşacak başka bir konu kalmamıştır.

2 Ocak 1975 Perşembe günü saat 15,00'te Cumhuriyet Senatosu toplanacaktır. Bu arada Kurban Bayramı ve yılbaşı günlerini geçirmiş olacağız. Başkanlık Divanı adına Senatonun sayın üyelerine mutlu bayramlar ve iyi yıllar dileğimizi iletiriz.

Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 17,00

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

15 NCI BİRLEŞİM

19 . 12 . 1974 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, Ankara İmar Limited Şirketine dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/2)
2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Sosyal Sigortalar Kurumunun içinde bulunduğu duruma dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/3)
3. — Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı ile Uçak Servisi Anonim Ortaklığının durumuna dair Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu ve ek raporu (10/33) (Dağıtma tarihi : 3 3 . 1973)
4. — Cumhuriyet Senatosu Giresun Üyesi İhsan Topaloğlu ile İstanbul Üyesi Fikret Gündoğan'ın, yurdumuzdaki enerji darlığının nedenleri ve çözüm yolları konusunda Senato araştırması isteyen önermeleri (10/6)
5. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, mason localarına dair Senato araştırması isteyen önergesi. (10/7)
6. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Kızılay altgeçidi ve çarşı yapımı inşaatına dair Senato araştırması isteyen önergesi. (10/9)
7. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, Millî Eğitim Bakanlığının 7.2.1974

tarikh ve özel 000.01/114 sayılı tamimi ve bu tamime göre yapılan tayinler hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/10)

8. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Necip Mirkelâmoğlu'nun, Atatürk Devrimleri ve Devletin temel ilkeleriyle ilgili işlemler hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/11)

9. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Sami Turan ile Cumhurbaşkanınca seçilen üye Fethi Çelikbaş'ın 11 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnameye müsteniden TRT Genel Müdürlüğüne yapılan atamaya dair Senato araştırması isteyen önermeleri (10/12)

10. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal ve 9 arkadaşının, Millî Eğitim Bakanı tarafından yapılmış olan tayin ve nakil tasarrufları hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/13)

11. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca seçilen Üye Özer Derbil ve 3 arkadaşının, Elektrofer Firmasına verilen teşvik ve ithal belgeleri ile bu firmanın gümrük işlemleri hakkında Senato Araştırması isteyen önermeleri. (10/14)

12. — Cumhuriyet Senatosu Bursa Üyesi Şeref Kayalar ve arkadaşlarının, TRT hakkında Senato Araştırması isteyen önermeleri (10/15)

13. — Kütahya eski Milletvekili Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarih ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5872 sayılı İhsan Ünese'n'e ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/160) (S. Sayısı : 360) (Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1974)

14. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5871 sayılı Şerife Önkal'a ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/163) (S. Sayısı : 361) (Dağıtma tarihi : 13 . 6 . 1974)

15. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı haftalık karar cet-

velindeki 5875 sayılı Ayşe Dursun'a ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/162) (S. Sayısı : 362) (Dağıtma tarihi : 13 . 6 . 1974)

16. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarih ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5895 sayılı Bekir Sıtkı İzmirli'ye ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/161) (S. Sayısı : 363) (Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1974)

17. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5876 sayılı Mehmet Fuat Tanrısever'e ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/159) (S. Sayısı : 364) (Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1974)

18. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 8 . 6 . 1972 tarih ve 128 sayılı haftalık karar cetvelindeki 15558 sayılı Aziz Ronabar'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/164) (S. Sayısı : 365) (Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1974)

19. — Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 10 . 5 . 1972 tarih ve 15561 sayılı kararı ile 12 . 6 . 1973 tarih ve 28, 20 . 6 . 1974 tarih ve 28 sayılı raporları (Cumhuriyet Senatosu 4/131) (S. Sayısı : 279'a 1 nci ek) (Dağıtma tarihi : 28 . 6 . 1974)

20. — Kütahya Milletvekili (eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5873 sayılı Şevket Bozkurt'a, 5878 sayılı Şefika Sertkan'a, 5879 sayılı Nuriye Karabulut'a, 5880 sayılı Fatma Hikmet Göymen'e, 5881 sayılı Özgül Ertunç'a, 5882 sayılı Mesut Tuğrul Oymak'a 5883 sayılı Fatma Müeyyed Genç'e, 5884 sayılı Vedia Şen'e, 5885 sayılı Asiye Gündüz'e, 5886 sayılı Naciye Mutlu'ya, 5887 sayılı Neşet Eray'a, 5888 sayılı Şerife Azrak'a, 5889 sayılı Ahmet Acar'a, 5890 sayılı Şevkiye Şengelen'e, 5891 sayılı Feride Nezahat Anarman'a, 5892 sayılı Mecit Solmaz'a ve 5893 sayılı Asiye Ünsaldı'ya ait kararların Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Cumhuriyet Senatosu 4/135) (S. Sayısı : 314'e 1 nci ek) (Dağıtma tarihi : 28 . 6 . 1974)

21. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 11 . 1970 tarih ve 15 sayılı Haftalık Karar cetvelindeki 1274 sayılı Tahir Şanlı'ya ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/169) (S. Sayısı : 377) (Dağıtma tarihi : 27 . 6 . 1974)

22. — Ali Rıza Uzuner'in, (Eski Çalışma Bakanı) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 10 . 1 . 1972 tarih ve 34 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2510 sayılı Emine Şinik'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/168) (S. Sayısı : 378) (Dağıtma tarihi : 27 . 6 . 1974).

23. — İstanbul Milletvekili (Eski Milli Savunma Bakanı) İlhami Sancar'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 21 . 6 . 1973 tarih ve 159 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 19065 sayılı Bekir Şirin'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/166) (S. Sayısı : 379) (Dağıtma tarihi : 28 . 6 . 1974)

24. — Konya Milletvekili (Eski Tarım Bakanı) Bahri Dağdaş'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 19 . 6 . 1967 tarih ve 29 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2144 sayılı Mürüvet Gökşin'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/167) (S. Sayısı : 380) (Dağıtma tarihi : 28 . 6 . 1974)

25. — Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Orhan Süersan'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5894 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (C. Senatosu 4/81 - 4/22) (S. Sayısı : 1574'e 2 nci ek) (Dağıtma tarihi : 28 . 6 . 1974)

26. — Kırklareli eski Milletvekili M. Orhan Türkkân'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 7 . 1967 tarihli ve 38 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2942 sayılı Kararının Genel Ku-

rulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (C. Senatosu : 4/80 - 4/23) (S. Sayısı : 1575'e 2 nci ek) (Dağıtma tarihi : 28.6.1974)

27. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5133 sayılı Pakize İzbul'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/197) (S. Sayısı : 383) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

28. — Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5129 sayılı Lâfife Doğdu'ya ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/196) (S. Sayısı : 384) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

29. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 887 sayılı Fatma Boy'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/195) (S. Sayısı : 385) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

30. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 886 sayılı Fatma Ayla Ergun'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/194) (S. Sayısı : 386) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

31. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 885 sayılı Gülayşe Kış'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/193) (S. Sayısı : 387) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

32. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 884 sayılı Saniye Tokmak'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/192) (S. Sayısı : 388) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

33. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 883 sayılı Hicriye İlker'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/191) (S. Sayısı : 389) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

34. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 882 sayılı Hayriye Özaşkan'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/190) (S. Sayısı : 390) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

35. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 881 sayılı Şerife As'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/189) (S. Sayısı : 391) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

36. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 880 sayılı Zeynep Karataş'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/188) (S. Sayısı : 392) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

37. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 879 sayılı Kudret Aydın'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140

sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/187) (S. Sayısı : 393) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

38. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 878 sayılı Safiye Gençtürk'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/186) (S. Sayısı : 394) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

39. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 877 sayılı Halide Nom'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/185) (S. Sayısı : 395) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

40. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 875 sayılı Naciye İzgi'ye ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/184) (S. Sayısı : 396) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

41. — Sait Naci Ergin'in (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 11 . 1970 tarih ve 15 sayılı Haftalık karar Cetvelindeki 1275 sayılı Muteber Alemdar'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/183) (S. Sayısı : 397) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

42. — Sait Naci Ergin (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 27 . 3 . 1968 tarih ve 53 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4263 sayılı Gülhan Erkul

vekili Avukat M. Salih Yurdakuler'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/182) (S. Sayısı : 398) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

43. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 8 . 6 . 1972 tarih ve 128 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 15564 sayılı Kemal Derin'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/181) (S. Sayısı : 399) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

44. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5106 sayılı Nuri Öner'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/199) (S. Sayısı : 402) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

45. — Cumhuriyet Senatosu Saymanlığının Haziran, Temmuz ve Ağustos 1974 aylarına ait hesapları hakkında Cumhuriyet Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/14) (S. Sayısı : 404) (Dağıtma tarihi : 12 . 12 . 1974)

46. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Turgut Gülez'in, Anayasanın 78 nci maddesi muvacehesinde Bolu Çimento Fabrikası İdare Meclisi Reisliği sıfatıyla Senatörlük sıfatının bağdaşıp bağdaşmayacağına dair, İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in önergesi ve bu hususta Başkanlık Divanının 1 Haziran 1970 tarih ve 28, 10 Temmuz 1972 tarih ve 31, 11 Mart 1974 tarih ve 9, 13 . 11 . 1974 tarih ve 2 sayılı kararları (Dağıtma tarihi : 16 . 12 . 1974)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

